

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XLI. évfolyam 2018.

1-2

Kertbarát

magazin

Ára: 695 Ft | Előfizetőknek: 645 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

SASVÁRI SÁNDOR

GRATULÁLUNK

BÁLINT GYÖRGYNEK

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási
kuponnal

TÉL A BOTANIKUS
KERTBEN

VIRÁGOS
TOPÁNKÁK

HARRY POTTER
MÁGIKUS NÖVÉNYEI

BEMUTATJUK
ELŐREHOZZUK A TAVASZT

ELŐREHOZZUK A TAVASZT!

Nem tudjuk, milyen messze a tavasz, meglehet, hogy zimankós he-
tek állnak még előttünk. A télikertben, az enyhén fűtött verandán,
vagy éppen a napsütötte déli ablak balkonládájában azonban elő-
rehozhatjuk a tavaszt. Most jön el az ősszel beültetett virágládák
ideje: eleget dideregtek kint, január közepén-végén fagymentes,
de legfőképpen 15 °C-os, jól benapozott helyre vihetjük őket. Az „ug-
rára kész” hagymákból néhány hét alatt előbukkannak a virágfejek.

Ha ősszel nem maradt időnk virághagymák ültetésére, akkor
pótolhatjuk a virágboltok kínálatában föllelhető hajtatott csere-
pesekkel. A jácintot, a nárciszt, a sáfrányt (krókuszt), a gyöngyi-
két ültessük vegyesen nagy tálba. Laza, homokkal kevert ül-
tetőközeget használjunk, és bánjunk csínján az öntözővízzel,
mert túladagolva nagyon megnyúlhatnak, megdőlhetnek a vi-
rágszárak.

www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet
szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
41. évfolyam, 2018/1-2. szám,
2018. január 26.

FŐSZERKESZTŐ:

BIZA KLÁRA

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ALGEIER WENDY

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Végh György

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Tömpe Anna

TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.

Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294

Telefon: 273-2290

Tel./fax: 273-2285

E-mail: titkarsag@

kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

KIADJA

a Magyar Mezőgazdaság Kft.

Felelős kiadó:

SÁRI ENIKŐ ügyvezető igazgató

HÁJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:

Laczó Angéla, Hajóser Anna,

Szabó Ildikó

MARKETING: Horváth Roland vezető

MUNKATÁRSÁK: Kovács Réka,

Bárdos László tervezőgrafikus

ÜGYFELSZOLGÁLAT:

Husztiné Csekő Emma

Tel.: 470-0411, fax: 470-0410

HIRDETÉS:

Barsi Nóra

Tel.: (+36)-(30)-982-6369

barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu

Dohány Árpád

Tel.: (+36)-(70)-232-4231

dohanyarpad@

magyarmezogazdasag.hu

Kiss Jánosné

Tel.: 273-2285, 273-2290

titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!

A lapból értesítéseket átvenni

csak a Kertbarát Magazinra való

hivatkozással lehet.

A hirdetések és egyéb

reklámkiadványok tartalmáért

a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:

Előfizetésben terjeszti

a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető

az ország bármely postáján,

a hírlapot kézbesítőknél,

a www.posta.hu webshopban

(https://eshop.posta.hu/storefront/),

e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu

címen, telefonon a 06-1-767-8262

számon, levélben a Magyar Posta Zrt.

1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető

a Magyar Posta Zrt.-nél:

a www.posta.hu webshopban

(https://eshop.posta.hu/storefront/),

1900 Budapest, 06-1-767-8262,

hirlapelofizetes@posta.hu

Belföldi előfizetési díj

egy évre: 3870 Ft, fél évre 1935 Ft.

Árusításos úton terjeszti

a Lapker Zrt., a Magyar Posta Zrt.,

valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:

lpress Center Central Europe Zrt.

2600, Vác Nádas utca 8.

Felelős vezető: Borbás Gábor

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

Sz-12/99

Nyomás: 2018. január 19.

HU ISSN 0133-9435

www.magyarmezogazdasag.hu

Szerkesztő:

Práger Ádám, Kiss Melinda

Tavasz a télben

Január elején sokakat kicsalogatott a szabad-
ba a langy idő, a madarak is tavaszi trillát
fújtak. A kibújt hóvirágok, sárgálló téltemetőik is
azt hirdették, hogy vége a télnek. Még el is vic-
celődtünk szomszédaimmal, hogy épp egy év-
vel ezelőtt csaknem 30 °C-kal kevesebbet mér-
tünk, méghozzá napokon, heteken át.

Bár a józan ész mást diktált, én sem tudtam ellenállni a csábításnak, kimerészkedtem
a kertbe, beértem egy kis gereblyézéssel, de azért a díszfüveimet is rendbe tettem.
Másokat még jobban elragadott a hév, rózsákat, fákat metszettek. Korai volt az örö-
münk, egy hétre rá kifehéredett a táj, a kikeleti bangita cserje rózsaszín virágaira apró
hósipkák ültek, mi pedig a metszőollót hólapátra cseréltük.

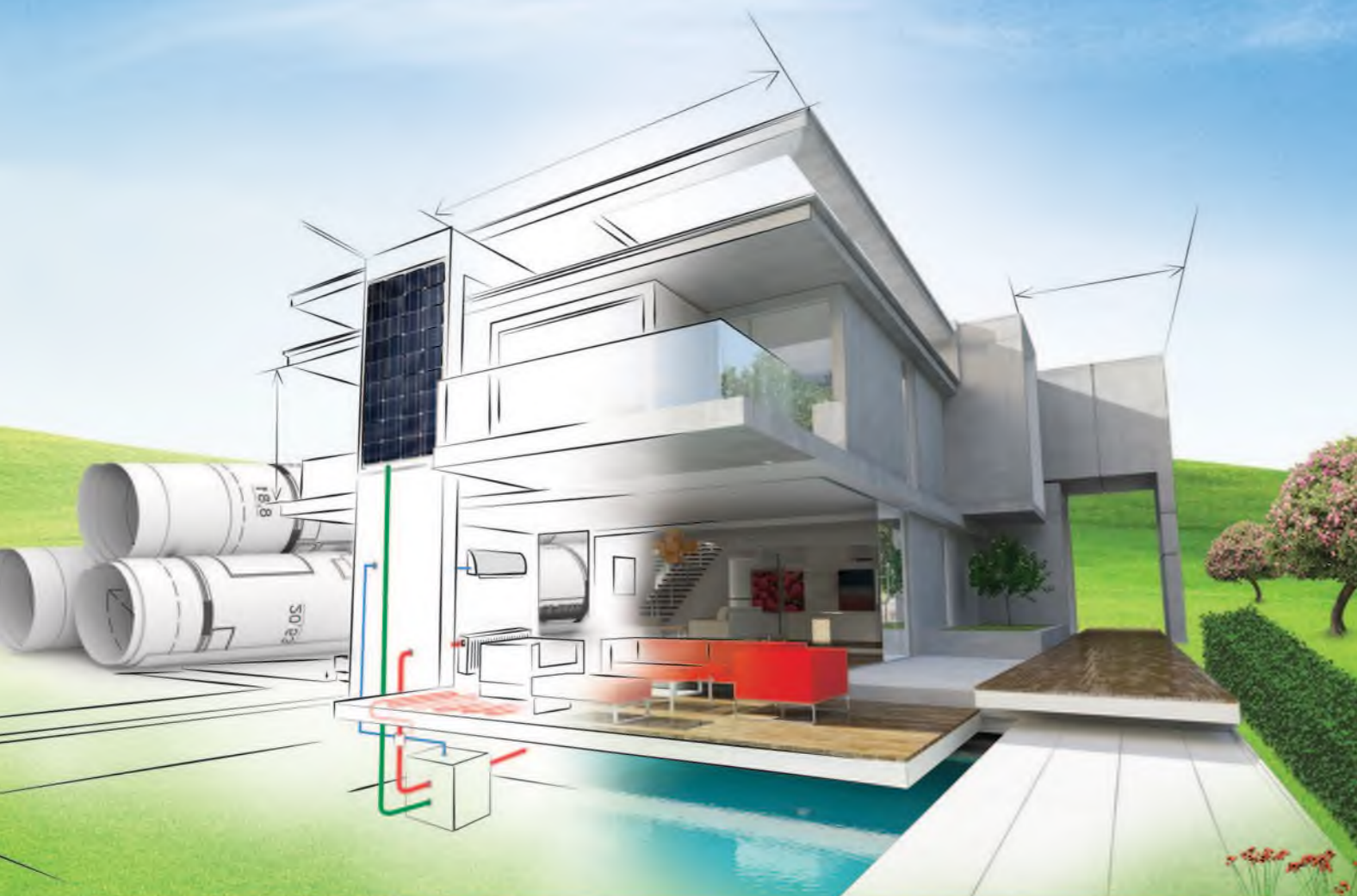
A januári néhány napos meleg idő még nem árt a fáknak, mélynyugalmi állapotukat
nem zavarja meg, annál inkább a februári „áltavaszt” követő fagyos idő. A lemosó per-
metezéssel azonban már készülődhetünk, akár többször is kaphatnak a rezes léből a
fák még a kihajtás előtt, hiszen kedvezett az ideai tél a kártevők áttelelésének, a kóroko-
zók egy része – így a levélfodrosodást okozó tafrina – pedig már négy fok fölött is ké-
pes a szaporodásra, írja szakértőnk kiadónk online felületén.

A rózsametszést viszont hagyjuk inkább márciusra, ne tévesszen meg minket a téli ta-
vasz. E lapszámunk írásai is inkább a télies idő jegyében születtek, külföldi botanikus
kertről szóló cikkünk kerti séta helyett a melegházba hívogat, az időszerű tennivalók
között is a fűtött helyen végezhetőek kapnak hangsúlyt, egyebek között a zöldségfélék
magvetésével kezdhethetjük az ideai teendők sorát.

Wendy Algeier

A JÖVŐ OTTHONA

CONSTRUMA OTTHONTEREMTÉSI KIÁLLÍTÁSI CSOKOR

CONSTRUMAKERT

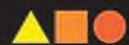
7. Dísnövény és kertépítészeti szakkiállítás és vásár

2018. április 11-15.

 hungexpokiállítás
programod van

CONSTRUMA

37. Nemzetközi építőipari szakkiállítás

RENEO

6. Nemzetközi megújuló energia szakkiállítás

OTTHON Design

7. Otthonteremtési szakkiállítás

Főtámogató: **otp Lakástakarék** Kiemelt
Szép otthon, jobb élet. médiapartner: **SZÉP HÁZAK**

www.otthon-design.hu

Kertbarát

BEMUTATJUK

6 Mindenki jól érzi magát

40 Ékszerorchideák

43 Az illatos ibolya

46 Gyümölcsök a Bibliából

52 A japánruta és a mézesfa

IDEGEN TÁJAKON

18 Tél a botanikus kertben

26 Kert a fejünk fölött

KERTEK-EMBEREK

8 Sasvári Sándor

12 Zöld pagony

16 Gratulálunk
Bálint Györgynek

ITTHON

22 Legvirágosabb
településeink

38 Hegyeink aranyárga éke

IDŐSZERŰ

31 Zúzmaravarázslat

36 Régi fajták újjászületése

KERTÉSZPALÁNTA

50 Harry Potter
mágikus növényei

VENDEGLÁTÁS

56 Téli ízek

MAGOT KÜLDÜNK

67 A kínai kőrísfagyal

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

58 A világ minden tájáról
Hagymák díszekben
Kikeletti zsongás
Virágos topánkák

64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN

Mindenki jól érzi magát

Szívesen sétálunk olyan kertekben, ahol jól érezzük magunkat. De vajon mitől olyan kellemes egy kert látványa, mi az, ami elvarázsol minket? Figyeljük meg, milyen érzéseket kelt bennünk a látvány, egy-egy részlet, az illatok, fények. Békét lelünk a színek harmóniájában, megnyugvást keltenek a kellemes illatok. Emlékeket is földézhethet egy illat vagy virág.

Ahhoz, hogy kellemesen érezzük magunkat a kertben, elengedhetetlen, hogy a növények jól érezzék ott magukat. Ha ők a helyükön vannak, megfelelő gondozást kapnak, akkor egészségesen fejlődnek, gazdagon virágoznak, és rengeteg pozitív energiát sugároznak.

A most bemutatott kertünk növényein jól látható, hogy szeretnek a helyükön élni, látszik, hogy a gazdájuk is szeretettel gondozza őket. Rengeteg évelő növény pompázik szakszerű és harmonikus összeállításban. Lássunk két részletet belőle.

A közepköltött talajon létrehozott, organikus szemlélettel művelt kertben a növényeken kívül számos más élőlény is jól érzi magát. Az egyensúlyban lévő élő rendszerekben nincsenek nagy pusztítások, minden fajnak megvan a helye és a táplálékláncban betöltött szerepe. Számos nektárfogyasztó állatot megfigyelhetünk a méhektől kezdve egyes legyeken és bogarakon át a nappali és éjjeli lepkékig. Legtöbbjük nemcsak fogyaszt a finom táplálékból, hanem azok megporzásához is hozzájárul.

Nem kell hozzá sok szín, hogy pompás összeállításokat hozzunk létre. A fehér kertek eleganciája különösen magával ragadó. Az egy időben nyíló virágfejek eltérő alakja kellő mozgalmasságot ad, hozzásegít, hogy ne váljon unalmassá az összeállítás. A zöldek színváltozatai kiemelik a fehér különböző árnyalatait.

A nyár elején készült felvételeken a gyakorlott szem már láthatja a néhány hét múlva várható virágpompát, amikor a bíbor kasvirág és a lila nyáriorgona újabb finom színekkel gazdagítja a látványt. Ez a csupa napfénykedvelő évelő kevés öntözéssel beéri, mégis ragyogóan fejlődik.

Nemcsak a kertészkedést, a kertet is tanulni, tapasztalni kell ahhoz, hogy érzékennyé váljunk a finom árnyalatokra, a színek és formák harmóniájára, és értéknek tartasuk kertünk gazdag és változatos élővilágát.

Ambrus Mária Zsófia

1. VIRGINIAI VERONIKA
(*Veronicastrum virginicum* 'Lavendelturm')
2. CSERJÉS HORTENZIA
(*Hydrangea arborescens* 'Annabelle')
3. ILLATOS GÓLYAORR
(*Geranium macrorrhizum*)
4. DÍSZGYERTYA
(*Gaura lindheimeri* 'Whirling Butterfly')
5. LÓSÖRÉNYFŰ
(*Stipa tenuissima* 'Pony Tails')
6. KENYÉRBÉL-CICKAFARK
(*Achillea ptarmica*)

1. BÍBOR KASVIRÁG
(*Echinacea purpurea*)
2. KORAI NYÁRIORGONA
(*Buddleja alternifolia*)
3. LEVENDULA
(*Lavandula angustifolia*)
4. LÓSÖRÉNYFŰ
(*Stipa tenacissima*)
5. GYOPÁROS ÜRÖM
(*Artemisia ludoviciana* 'Silver Queen')
6. TÖRÖKSZEGFŰ ELNÝILOTT VIRÁGFEJEKKEL
(*Dianthus barbatus*)

Vendégségben **SASI** lovasbirtokán

Miközben az istállók körül sétálunk, szeretettel megsimogatja egyik-másik ló fejét, akik kedves ismerősként üdvözlnek. Igen,

akik – mert mindegyiküknek nemcsak saját neve, lakrésze, de élettörténete és önálló személyisége van. Az egyikkel aznap reggel már kilovagolt – ez sport, hobbi, szenvedély és életforma egyszerre.

A fauna az úr

A flóra, a növények inkább csak keretezik az idilli környezetet. Évtizedek alatt alakult ki ez a birodalom. Jelenleg tizenhárom ló, köztük több bértartásban, és persze kutyák, macskák élnek Sasvári Sándor, felesége és két lánya társaságában. Számátalan növény díszlik, tuják, muskátlik, petúniák, mézvirágok és más egynyáriak szegélyezik a bejáratot. A zenés színművész, ha úgy tetszik musicalszínművész szinte minden szabad percét a lovakkal, a kertben, családjával tölti. Hogy ér rá mindeerre ennyi szerep mellett? Jól beosztja az idejét, mint afféle fegyelmezett sportember.

Általában karizmatikus személyeket formált meg élete során és teszi ezt ma is, mindennap. Többször játszott *Jézust*, volt *Julianus barát*, *Che Guevara* az *Evitából*, *Vronszkij* az *Anna Kareninából*, *Tony* a *West Side Story*-ban. A hazai musicalszerzők és rendezők mindig számítanak rá, de játszott operettben és operában is. Ma-napság pedig az utóbbi évek egyik legsikeresebb musicaljében, a *Mamma Miában* alakítja *Sam Carmichaelt* a *Madách Színházban*, nyáron a *Szegedi Szabadtéri Színpadon*, legutóbb pedig *Debrecenben*. Akkor az érdeklődés, hogy egy évre előre nem lehet jegyet kapni a darabra. Imádja a közönség ezt a világhírű Abba-slágerekből összeállított kedves bohóságot.

Játszott több filmben és tévéjátékban is, és számos olyan produkció is rátalált, amelyben operaénekesi tudását is kamatoztathatta, mint például legutóbb a *Kincsem* című, pazar kiállítású filmsiker.

Igazi falusi, muskátlis vasútállomási kép fogad, amikor leszállok Csömörön a HÉV-ről. Csend van és nyugalom. Élhető a vidék. Itt található Sasvári Sándor, vagy ahogyan szinte mindenki nevezi, Sasi kertje, de inkább lovasbirtoka. Látszik rajta, hogy sok-sok vendéget vezetett már itt körbe.

Élhető vidék

A szerepekre a dolgozószobájában, nyáron leginkább a teraszon, a hátsó kertben készül. Közben arra is van ideje, hogy lovasversenyeken vegyen részt, ahonnan legtöbbször győztesként tér haza a csö-

möri birtokra. Díszpolgára a településnek, és ami legalább ennyire fontos a kitüntetés mellett, hogy láthatóan büszkének rá és szeretik az itt élők. Sasi – ahogyan a szomszédoktól a HÉV-állomás büfé kiszolgálójáig a faluban mindenki köszönti-becézi – számos szakmai elismerést kapott

már. 1991-ben Az év zenés színésze lett, többször volt EMErTon-díjas, átvehette az Az év musicalszínésze díjat, valamint a Regionális Prima díjat, 2013-ban pedig Jászai Mari-díjat kapott. A Szent György Lovagrend és a Vitézi rend tagja.

Ma már egyértelmű, hogy Csömör annak idején jó választás volt, hiszen közel van Budapesthez, nyugodt, biztonságos, élhető vidék, távol minden hamisságtól, proctól. A főváros 9. kerületében, a Messter utcában nőtt fel, és már ott, akkor úgy érezte, hogy neki mindig is köze lesz a lovakhoz, pedig akkoriban csak szódáskocsikat húzó paripák trappoltak arrafelé. Már több évtizede, hogy megvalósult a gyerekkori álom, hogy állatok vegyék körül. Jellemző, hogy előbb az istálló épült fel, majd azt követte a gondosan megépített, tágas ház. Sokáig csak egy üvegfal választotta el az építkező családot a szinte családtagként kezelt állatoktól.

Muskátlizuhatag

A közvetlen szomszédságban ma a testvére lakik a családjával. Amikor a gyerekek még kicsik voltak, jó volt bújócskázni, futkározni, vagy éppen fára mászni, esetleg a kertvégi patak vizében pocsolni. Ma már nagyok a lányok, *Léna* és *Emília* 19, illetve 15 évesek, sportolnak, lovagolnak, akárcsak *Illdikó*, a művész felesége.

A ház, amelynek erkélyéről muskátlizuhatag omlik le, belakott, otthonos. Az alsó szinten található a garázs, a tároló, a vendégszoba, valamint a művész dolgozószobája, stúdiója. Itt ülünk le beszélgetni, ahol a polcokon már alig férnek el egymás mellett a könyvek, CD-k, kitüntetések, a többi helyet pedig számítógépek, hangszerek, folyóiratok foglalják el. Az 1986-ban a Jézus Krisztus Szupersztárral berobbanó színész annak idején basszusgitárosként kezdte pályafutását, több beatzenekarban is játszott, és tagja volt a Színészenekarnak is. Aztán ahogy felvirágzott a musicalek és rockoperák korszaka, a sokoldalú tehetséget kívánó szerepek rátaláltak a ma is aktívan díjugrató művészre.

Az emeleti családi traktus csupa fény, az ablakokból és a jókora teraszról csábító, mindig megújuló élményt nyújt a kilátás az istállókra, a lovakra, távolabb az erdőre.

Egy kert persze sosincs készen, mindig változik, minden évben más képet mutat, hol az egyik virág nyílik gazdagabban, hol egy másik virít jobban. A legszebb talán – jegyzi meg elgondolkodva –, amikor a cseresznyefák nyílnak. Ez a látvány nemcsak Japánban varázsol el mindenkit, de szerte a világon, így Csömörön is...

KISS GERGELY FELVÉTELEI

Nem bízná másra

Ma már akad segítség a gyümölcsfák, a gyepek, a kerti növények és az állatok körül, de palántázásra se nagyon futná az idejéből. Amikor megkérdezem, mi a kedvenc kerti foglalatossága, amit nem enged ki a kezéből, rögtön rávágja: a locsolás. Nyáron, amikor reggel még minden csendes, különösen jó öntözni. Míg zúdul a víz a szomjas, felüdülni vágyó növényekre, van idő átgondolni a napot. A lovasbirtok összenőtt a művésszel, és családjával. Egyszer Duisburgban két éven át *Jean Valjean* szerepét alakította *Victor Hugo* Nyomorultak című darabjában. Ma is örömmel gondolt vissza arra az ápolott, gyönyörű németországi kertre, és a házra, ahol annak idején lakott. Nagyon összebarkácsoltak a családdal is, akik otthont nyújtottak nekik arra a két évre.

A kert tavasztól késő őszig nagy vendégeskedések, sütögetések helyszíne, a művészkollégák, barátok szívesen jönnek hozzá. Olyannyira, hogy akadt, aki beleszeretett Csömörbe, és itt telepedett le. Miközben búcsúznak, még leszed egy száradó virágfejet a muskátliról – hiába, közeledik az ősz. A jó gazda figyelmét azonban semmi nem kerüli el.

Elek Lenke

ZÖLD PAGONNY

Rákoskeresztúr újonnan felparcellázott csendes részén, közel egykorú házak között találjuk Sinka Erikáékét. A ház és a kert is tökéletesen kihasználja a szokatlan alakú, ötszögletű telek adottságait.

– Amikor 17 évvel ezelőtt telket kerestünk a férjemmel, fölfigyeltünk erre a lakóövezet szélén lévő saroktelekre. Érdekesége, hogy a sarka nem derékszögű, hanem mintegy 120 fokos. Ez az építész fantáziáját is megmozgatta, ugyanolyan szögben „bekanyarodó” házat tervezett nekünk, déli tájolású, hatalmas terrasszal, ahová a nappaliból, az ebédlőből, sőt a hálószobából is kiléphetünk.

Agyás a teraszon

- Szokatlan, hogy kőből épített agyások törik meg a teraszt.

– Erre szükség volt, hiszen a 72 négyzetméteres terasz önmagában túl egyhangú lenne, ekkora felületet nem lehet kizárólag dézsás növényekkel benépesíteni. Így viszont az egyik teraszágásban még egy selyemakác is helyet kapott, amit sajnos tavaly ki kellett vágnunk, mert túl nagyra nőtt, még a felső teraszt is beárnyékolta, ráadásul ellepték a selyemakác-levélbolhák, és minden ragacsos volt alatta. A csonkja még megvan, lehet, hogy madár- etető kerül rá. Nem bánom, hogy megüresedett a hely, bőven benépesítik a szellőrózsák, sásliliomok és a nagy kedvencem, a tündérfürt.

- A másik szigetben terebélyesedő kúszó hortenzia is becses növény lehet.

– Nagyon szeretjük, sokan megcsodálják, különösen, amikor virágzik, kellemes illata az egész teraszt belengi. Sajnos kicsit már kinőtte a helyét, el kell kezdenünk visszavágni, ami veszteséggel jár, hiszen az előző évi hajtásai végén hozza a virágait. Rác Péter – a mozgalom ötletgazdája – azt tanácsolta, hogy ne egyszerre, hanem szakaszosan, több év alatt kurtítsuk vissza az oldalhajtásokat, így egyik évben sem kell nélkülöznünk a virágokat. Egyszerrel eljött az idő, amikor fűrészszel

Élnek olyan emberek közöttünk, akik szinte együtt lélegeznek a kerttel, az év minden szakában tökéletesen kapcsolódnak, felüdülést jelent számukra a kinti lét.

Sinka Erika kertjébe egy fázós decemberi napon jutottunk el, amikor minden „épelemjű” ember gyorsan fűtött helyet keres magának.

Mi viszont csaknem egy órát bóklásztunk, végigmazsoláztuk a növényeket, hosszasan eldiskuráltunk a kert kialakításának történetéről.

Az Édenpont (korábban Kertnézőben) mozgalom idén vette látogatható kertjei sorába a budapesti, rákoskeresztúri kertet.

edenpont

„építjük” a kertet. A férjem nem bánja, egyik kedvenc elfoglaltsága a gallyak aprítása. A fal mellé tározza be őket gyűjtősnak, néha meg is kérdezi, hogy nem kell-e kivágni egy fát.

Csak a legvégső esetben döntünk a kivágás mellett, amíg csak lehet, más megoldást keresünk. A szintén nyitott kertes Uliczki Dóránál láttam (kertjét 2016/9–10. számunkban mutattuk be – a szerk.), hogy hatalmas fenyőt embermagasságig feltisztogatta, és árnyéki kertet alakított ki alattuk. Most én is megpróbálom ezt, a kert hátsó részében el is kezdtem. Remekül megélnék alatta a hunyorok, a borostyán, a páfrányok, vagy az árnyékliliomok.

Szenvedélye a cserepek

Ahogy a ház körül vezető kanyargós utakon körbesétálunk, egyre nyilvánvalóbb, hogy a kert téltre is bőven tartogat látnivalót. Élénkzölden már a virágaikat hizlalják a hunyorok, bólogatnak a szellőrözsák elszáradt, gömbös termései, és a különösű rozsdabarna kalásza. Ahol mégsem „elegendő” a látvány, ott dézsás növények állítják meg a tekintetünket.

– Nagy szenvedélyeim a cserepek! Soha nem számoltam még meg, de biztosan több van belőlük ötvennél. Nyáron két óráig is eltart, mire végiglocsolom őket. Ha csak lehet, fagyálló cserepet választok, amik ugyan nehezebbek, és az áruk is borsosabb, de nem kell fagymentes helyre vinnem őket télire. Benépesítem velük azokat a helyeket, ahová ültetni nem tudnék, vagy egész egyszerűen másképp hat, ha nem a föld szintjén, hanem abból kiemelve, szép alakú cserepben élnek a növények. Így évszokról évszakra gyorsan változtathatom a látványt, most éppen erikák virágoznak, de tavasszal árvácskával vagy kankalinokkal rakom teli őket. Most kevés látszik az edé-

nyekből, mert sokukat a beleültetett növény vagy a cserép fagyérzékenysége miatt teletetőhelyre vittem. A bokrok, fák alatt lévők a sűrű lombtakarás alatt vészlik át a telet, tehát nem kell behordanom őket, viszont a kertet sem csúfítják el.

Domboldalban

Sétánk közben hosszasan elidőzünk a kerti kiülő alatt, ahonnan jól belátni a terasz mögötti részt. Előtte parti növényekkel sűrűn körbenőtt kerti tó, félkör alakú fapalló nyúlik följe. Nyáron pompás tündérrözsák és kuruttyoló békák otthona.

– Nyáron legalább 5 °C-kal hűvösebb a levegő a pihenő alatt, mint a kert más részén. Ezt részben a víz hűtő hatásának, és főképp a faszerkezetet befutó vadszőlőnek köszönhetjük. Két-három évig is eltartott, mire megvetette a lábát, most meg nem győzzük visszametszeni. Olyan sűrű az árnyéka, hogy az edényes hortenziák már nem nyíltak alatta, át kellett helyezni őket máshová.

Sokat üldögélünk itt nyáron. Innen jól látszik a terasz előtti dús virágágyás, sok-sok élőlő növényvel, és mindig virágzik valamelyik, ugyanakkor minden oldalról védett a kíváncsi tekintetek elől. A tó medrének kialakításakor kitermelt földből dombokat alakítottunk ki, az egyikre fákat ültettünk, így már fiatalon nagyobbak hatottak, a másikat pedig befűvesítettük, amíg kicsik voltak, imádtak legurulni róla a gyerekek.

• *Már a beköltözéskor ilyen volt a kert, vagy az évek során alakult ilyené?*

– A szerkezete nem változott, megvoltak az íves vonalvezetésű járdák ugyanolyan dunabogdányi kőből, mint a ház homlokzata, illetve a fák jó része – önkormányzati előírás volt ugyanis, hogy a telek méretéhez igazodva hány fát kell elültetnünk –, és megvolt a bejárat mellett a kerek medence csobogóval, illetve a tó. Körülötte azonban minden be volt fűvesítve, csak néhány díszfű törte meg a képet. A kezdetekben ezt nem bántam, hiszen kicsik voltak a gyerekek, kevesebb időm volt kertészkedésre, később aztán meguntam az egyhangú képet, és elkezdtem ágyásokat kialakítani. Élőlőket ültettem fűszer- és gyógynövényekkel vegyesen a terasz köré, a bejárat körüli északi tájolású részre pedig örökzöldeket, árnyéktűrő élőlőket. Minden reggel kijövök, körbesétálok, megnézem, hogy „aludtak” a növények, mi az aznapi teendőm velük. Már egy-két napos kihagyás is meglátszik, ezért nem is megünnözzük hosszabb időre nyaralni. Nem tagadom, a kert rabja vagyok, de jó értelemben: ez a hobbim, lelkiileg és fizikailag is fölpezsdít.

Algeier Wendy

GRATULÁLUNK Bálint Györgynek

A Prima Primiissima jelölést nagy meglepetéssel és örömmel fogadta el, a szavazás eredményét hallva pedig úgy készült a díjátadásra, akár a menyasszony az esküvőre, mesélte nekünk. Ez a legnagyobb elismerés, amiben részesülhettem, mondta, amikor stábunkkal fölkerestük őt otthonában. Felesége, *Antónia* közben forró teával, friss süteménnyel kínált, és gondosan elrendezgette a virágokat, amit az érkező barátok, kollégák, vendégek hoztak az ünnepeltnek.

Köszöntjük a Prima Primiissima díjas Bálint Györgyöt! Nekünk több okunk is van öt időről időre fölkeresni, nyugdíjba vonulásáig ugyanis ő szerkesztette a Kertészet és Szőlészetet és alapította a Kertbarát Magazint. Nagy öröm számunkra, hogy a mai napig rendszeresen forgatja kiadónk szaklapjait.

Meglepetés volt a jelölés, és külön öröm, hogy a közművelődés kategóriában kapta a díjat. Az agrártársadalom különösen nincs jól ellátva ezen a téren, mondta. A kertészet és a közművelődés egyébként édestestvérek – talán nem is véletlen, hogy éppen ebben a kategóriában ismerték el, tette hozzá.

Elmesélte, hogy sokat dolgozott az utóbbi 20 évben is kertészettel kapcsolatos témákban. Segített többek között a Máltai Szeretetszolgálat tarnabodi programjában, aztán a határon túliak is megkeresték. Zsombolya (Jimbolia) a román–szerb határ mellett fekszik, ahol öt nemzetiség –

magyar, román, szerb, bolgár és német – él egymás mellett békében. Földjeik és éghajlati adottságaik megfelelnek a gyümölcsstermesztéshez, csak a szakértelem hibádzott. *Gyurka bácsit* kérték, segítsen a kísérleti gyümölcsöskert fajtaösszetételének kialakításában. Számos itteni szakembert is bevont ebbe a munkába, ő maga hónapokig rendszeresen odajárt, szinte velük élt, amíg megszületett a mintagyümölcsös.

A Kőbányán működő Emberbarát Alapítvány zárt udvarán az általa javasolt magasságyakból kialakított kertről is mesélt. Kábítószerfüggők és alkoholbetegek kezelése folyik az alapítványnál, a 3-4 hónapig tartó terápia során pedig igen jó szolgálatot tesznek a beültetett magasságyak. A betegek öntözik, gyomlálják, gondozzák az ágyásokat, a terményeket pedig szabadon elfogyaszthatják. Nagyszerű élmény nekik, mondta Gyurka bácsi.

Mindenki számára jó cél, hogy megtermelje a saját fogyasztásához szükséges élelmiszert. Erre szólított föl az ENSZ, a WHO és a FAO, amikor 2017-et az önellátás évének hirdették. Ez roppant fontos kérdés, ami a jövőnket is érinti, mondja, hiszen a legújabb előrejelzések szerint 2050-re a Föld lakossága 10 milliárd lesz, élelmiszerekkel való ellátásuk pedig a kertészek feladata is.

Hogy mindenki termeljen magának enni valót? Miért is ne? Elmesélte, hogy annak idején a muskátlik mellé az ablakládába is ültetett paprikalántát, hagymát, törpe paradicsomot. Még hogy nem szép a zöldségeskert! A szépség, mint filozófiai fogalom nem szűkíthető le csupán a természet alkotásaira, vagy csak a dísznövényekre, mondta. Minden egészséges, jól fejlődő növény szép a maga valójában, és lehet helye a zöldségnövényeknek minden kertben, a dísznövények között is, tette hozzá.

Ma sem unatkozik, amikor noteszét lapozgatta, nem sok üres hely látszott benne. Hívják előadásokra, kertbarátköri találkozókra Soprontól Békéscsabáig. Nem mindet vállalja persze, fárasztó már a sok utazás. Mostanában már nem úgy van, mint régen, amikor három nap munka után egy napig pihennie kellett, hanem épp fordítva, egy nap munka után három napig tart, amíg kipihen magát, mesélte mosolyogva. A gyakorlat azonban úgy fest, hogy alig csappant az egykori Ablak című tévéműsorból országsszerte megismert Bálint gazda iránt az érdeklődés, ma is kíváncsiak a gondolataira, várják őt személyesen és könyvírásra is fölkerlte az egyik kiadó. Alakulása óta tagja az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának, ahonnan most kapott felkérést tanulmány ké-

KISS GERGELY FELVÉTELEI

sztítésére az ENSZ által az élelmézzsel kapcsolatban meghirdetett három kérdéssel kapcsolatban. A pazarlás csökkentése, az éhínség fölszámolása és az elhízás foglalkoztatja most az említett akadémia tagjait, és erről várják Bálint György gondolatait. A Kossuth Kiadó pedig könyvtervvel kereste meg, munkacíme: Új kert születik. A kertészetben alkalmazott újabb módszerekről ír majd benne, mint például a gepszőnyeg, a többször iskolázott fák vagy a magasságy. A Prima Primiissima díjjal járó pénzből a kistarcsai kórház parkjában lévő, sok ezer tő rózsával kiültetett díszkert felújítását támogatja, mesélte. Csekély köszönet azért a sok gondoskodásért, amit a kórház alkalmazottaitól kap, amikor gyógykezelé-

sen megfordul náluk. Az Oltalom Alapítványnak pedig egymillió forintot ajánlott föl Borsod megyei iskolák fölszerelésének javítására, és az alma materénél egykor elindított Útravaló Alapítványát is felújította. Annak idején három végzett hallgatónak adott „útravalót”, most minden évben két végzős diák kap majd 100 ezer forintot a pályakezdés első lépéseihez. Nem sokkal a Prima Primiissima díj előtt a 21. Század Alapítvány is meglepte őt. *Bródy János, Csányi Vilmos, Egyed Ákos, Jordán Tamás* és *Vitray Tamás* mellett Bálint György is Hazám díjat kapott. Mindkét díjához gratulálunk, jó egészséget és sok jó gondolatot kívánunk Gyurka bácsinak!

Biza Klára

Tél a botanikus kertben

Az arborétum méretes fái és a cserjefoltok az angol stílusú kert szerkezetét jelezték. A 20 centiméteres hótakaró alatt csak sejtettük a Botanikai Intézet neobarokk

épülete előtti mértani szerkezetű virágágyás körvonalait, a sziklakertet is teljes egészében hó borította. A nyolcszögletű fapavilon és körülötte az ágyások helyén látható hóbuckák a Linné rendszertana alapján kialakított gyűjteményt jelezték. Sok más botanikus kerthez hasonlóan a münchenit sem a jelenlegi helyén, a Nymphenburg palota kertjében alapították, 1914-ben költöztették oda, miután kinőtte az 1812-ben életre hívott régi botanikus kertet (Alter Botanischer Garten), mely napjainkban a belváros neves közparkja. Az immár kétszáz éves müncheni botanikus kert lelkes és elhivatott botanikusai, kutatói és kertészei 196 ezer különböző növényt gyűjtöttek össze a világ minden tájáról, az egyetemi hallgatók, kutatók és a nagyközönség szolgálatára és örömére.

Áprilisban a kávézótól a palotáig vezető ösvény két oldalán a 200 fajból álló rododendrongyűjtemény, júniusban pedig a rózsagyűjtemény történelmi és modern rózsái virágoznak és illatoznak.

Mivel mi télen érkeztünk, nem is igazán bántuk, hogy kint nem volt látnivaló, ráadásul az időnk éppen csak arra volt elég, hogy bejárjuk a 4500 négyzetméteres, angol stílusban épült üvegházegyüttest.

A 12 külön házból álló üvegház-tömb fő traktusa kelet-nyugat irányban húzódik, a közepén a 21 méter magas trópusi házzal. A nyugati szárnyban található bejárat az amerikai szárazságtűrő kaktuszok házába vezet, ahol a sivatagok és félsivatagok jellemző növényeit – agávákat, fügekaktuszokat, kandelláberkaktuszokat, óriás sünkaktuszokat, aloékat és elefántláb-növényeket – csodálhatunk meg. Az óvilági (afrikai) szukkulenseket a keleti szárny Afrika- és Madagaszkár-házában találjuk.

A trópusi haszonnövények, az araliák és broméliák házában és a mérsékelt égöv

A Münchener Botanikus Kertben (Botanischer Garten München-Nymphenburg) januárban jártam. Már néhány napja havazott, így látogatásunk elsődleges célja kétségkívül nem a 22 hektáros park megtekintése volt, inkább az üvegházak felé vettük az irányt.

A SZERZŐ FELVÉTELEI ÉS MŰHELYFOTÓK

növényeit bemutató üvegházakban sok szobanövényként, vagy ehető trópusi gyümölcsként ismert növényt – kaméliát, azáleát, kókuszpalmát, broméliát, ananászt, kávécserejét, flamingóvirágot, gyömbérféléket – és nagyon sok különlegességet láthatunk.

Az orchideaházban változatos méretű, színpompás orchideák virágoznak más trópusi növények között, a legértékesebb, ritka fajok zárt mini-üvegházban élnek. A 250 nemzetséghez tartozó 2500 különböző orchidea közül mindig az éppen virágzókat helyezik át az üzemi üvegházból a bemutatóháza. Virágoztatásuk nagy szakértelmet, tervezést, kitaró és figyelmes nevelést igényel.

Különleges az epifita és törzsös páfrányoknak szentelt ház. Amíg más botanikus kertekben a páfrányokat a trópusi er-

dők aljnövényzeteként mutatják be, itt két üvegház csak páfrányokkal töltöttek meg. A párás, hűvös környezetben, mohával benőtt farönkök és kövek között élő törzses, leveles vagy epifita (fánlakó) páfrányok között mesebeli elvarázsolt erdőben érezhetjük magunkat.

A cikászoknak is külön ház jutott. A pálmához hasonlitos ősnövények valójában a magvas páfrányokból származnak, a dinoszauruszok korában is léteztek. Ma már csak 10 nemzetségük 100 faja él a trópusi, szubtrópusi tájakon. A müncheni gyűjtemény 30 fajt számlál – köztük sok idős példánnyal –, ezért világszerte ismert és híres.

A Viktória-házban nyáron az amazonasi tündérrózsza hatalmas leveleit, éjszaka nyíló hatalmas virágait és más trópusi vízinövényeket csodálhatunk meg.

2013 óta december és március között a vízinövények háza pillangóházzá változik. A trópusokról beszerzett bábokat inkubátorban nevelgetik, mígnem színes, látványos pillangók bújnak elő belőlük, sokszor a nézelődők szeme láttára. Csodálatos színűk, fantasztikus változatosságuk renge-

A SZERZŐ FELVÉTELEI ÉS MŰHELYFOTÓK

teg embert vonz olyankor az üvegházakba, amikor egyébként kevés lenne a látogató a botanikus kertben.

A pillangóknak színes virágokra és táplálkozásukhoz sok zsenge levélre, illetve nektárra van szükségük, ezért sok színes cserepes növényvel – kaméliákkal, orchideákkal, azáleákkal – és banánnal kínálják őket. Annyira népszerű látványosságok, hogy ilyenkor csoportok csak előjegyzéssel látogathatják ezt a házat. Március közepén a pillangókat különleges technikával befogják, és üzemi üvegházba telepítik őket.

Az egyetlen különálló üvegház, a sziklakerti növények háza két elkülönített szobából áll: egyik részében folyamatosan 5 °C-ot tartanak a fagyérzékeny sziklakerti növényeknek, a másik része télen fűtetlen (nyáron viszont hűtik) a szárazságtoleráló sziklakerti növények igényeinek kielégítésére.

Thalmeiner Tünde

LEGVIRÁGOSABB településeink

Több mint 300 település közül Veszprém és Lajoskomárom nyerte a Virágos Magyarország környezetszépítő verseny fődíját, így idén ők képviselik Magyarországot az Európai Virágos Városok és Falvak Versenyén, az Entente Florale Europe megmérettetésén.

A Veszprémben tartott díjátadón összesen 108 díjat osztottak ki. Veszprém az 50 ezer lakos fölötti, Balatonfüred az 50 ezernél kevesebb, Lajoskomárom a kétezer fölötti, Szálka a kétezer lakosnál kisebb települések között bizonyult a legjobbnak. A budapesti kerületek közül a 19. kerület teljesítményét értékelték a legtöbbször.

Hét éve nem nevezett olyan sok település erre a versenyre, mint tavaly: júniustól augusztusig mintegy száz területi zsűritag látogatta meg és bírálta el 312 település helyszíneit.

Ezen a megmérettetésen végül mindenki nyer, hiszen rendezett, virágos terek, parkok, épületek várják az ott élőket és az oda látogatókat. A Virágos Magyarország versenyen való részvétel élénkíti a helyi turizmust is, hiszen a megszépülő tájak és települések vonzóbbá és ismertebbé válnak.

VESZPRÉM

Veszprém egyedülálló természeti adottságú városa a Déli-Bakony és a Balaton-felvidék ölelésében. A történelmi, kulturális és építészeti emlékek mellett természeti látnivalókban is gazdag. Védett természeti területei az Ördög-szikla és környezete, a Kálvária-domb és a Benedek-hegy.

1994 óta minden évben részt vesz a Virágos Magyarország versenyen, akkor fődíjat nyert, és 2014-ben is a legjobb települések közé sorolták.

Veszprém 213 hektáros zöldfelületét közel 40 hektár erdő és fásítás egészíti ki. Több mint 1200 négyzetméter összfelületű virágágyaiban az évszaktól függően egy- és kétnyári virágok díszlenek, ezen felül 222 közterületi növénytartó edény is szépíti a várost. Közterületeiken 26 ezer fa ad árnyat.

2007-től napjainkig az önkormányzat saját többségi tulajdonú társasága, a VKSZ Zrt. parkgondozási egysége kezeli a zöldfelületeket. Az utóbbi években a gépi- és kézi fenntartástól az ökológiai szemléletű gyepgazdálkodás irányába mozdultak el. A Vadvirágos Veszprém program keretében az arra alkalmas területeken különleges magkeverékekből virágos gyepfelületeket alakítottak ki, a fűnyírások számának csökkentésével segítik a légyszárú növényzet meghonosodását, a biodiverzitás (biológiai sokféleség) növelését.

A Haszkovó lakótelep környezetében lévő kéthektáros parkban kísérleti parcellát hoztak létre a természetes növény társulások bemutatására. Sikeres a települést több kanyarral átszelő Séd patak völgyének rehabilitációja is.

A Kolostorok és kertek a veszprémi vár tövében elnevezésű, 2010-ben indított környezetmegújítási programjukat folyamatosan fejlesztik, annak keretében a közelmúltban megújult többek között a Kálvin János park, a Martinovics park, illetve a Hangvilla melletti park.

Veszprém zöldfelületei a kapcsolódás, a játék és a sport számára is lehetőséget kínálnak: 50 játszótér, 20 labdapálya és 1450 pad áll a lakosság rendelkezésére, ezen kívül 23 ivókút és 7 szökőkút szolgálja a kényelmüket, szórakozásukat.

VESZPRÉM

ARANY ÉS EZÜST

A magyar verseny kapcsolódik az Európai Virágos Városok és Falvak Versenyéhez, amely több mint három évtizede indult. A díjazott magyar települések az európai versenyen eddig 10 arany-, 26 ezüst- és 10 bronzérmét szereztek, további tízüket pedig Európa-díjjal jutalmazták. Az Entente Florale Europe tavalyi versenyében Tihany aranyérmet, Kaposvár ezüstérmet nyert, emellett az utóbbi az Európa legszebb főtere különdíjat is megkapta a szlovéniai Podcetrtekben rendezett díjátadón.

A SZERZŐ ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK FELVÉTELEI

LAJOSKOMÁROM

Lajoskomárom a Balaton keleti végétől alig 20 kilométerre délre fekvő, 2400 lelkes nagyközség, Fejér megye egyik legfiatalabb, tervezett alaprajzú települése. *Batthyány Lajos* herceg a 19. század elején alapította, H betűt (herceg) követő település-alaprajzzal. Nevét is alapítójának köszönheti: a Lajos és a szláv eredetű komárom (jelentése: szűnyogos) szó összetételéből származik.

A falu ma is magán viseli a mérnöki tudatosság jegyeit: széles, egymásra merőleges, illetve egymással párhuzamosan futó utcák és tágas közterületek jellemzik. Őseik hagyományait tisztelve zöldfelületeik nagy kiterjedésűek, gondozottak. A településen működő 20 civil szervezet, illetve az iskolák és az óvodák is tevékeny részt vállalnak a zöldfelületek gondozásában, virágosításában.

A közelmúltban megújult a település központja, számos új közterület alakítottak ki, felnőtt- és gyerekjátszótér, illetve erdei tanösvény létesült. Az öt kilométeres nordic walking útvonal erdei ösvényen és a Béka-tó mellett vezet végig a környék aktív lakóit. Büszkeségük a község központjából a temetőig vezető, a falu első virágháborúban elesett lakosainak emléket állító védett gesztenyefasor, az egy kilométer hosszú Fülöp-hegyi pincesor, illetve az oda vezető, az ország egyik leghosszabb egybefüggő szederfasora.

Algeier Wendy

LAJOSKOMÁROM

KERT A FEJÜNK FÖLÖTT

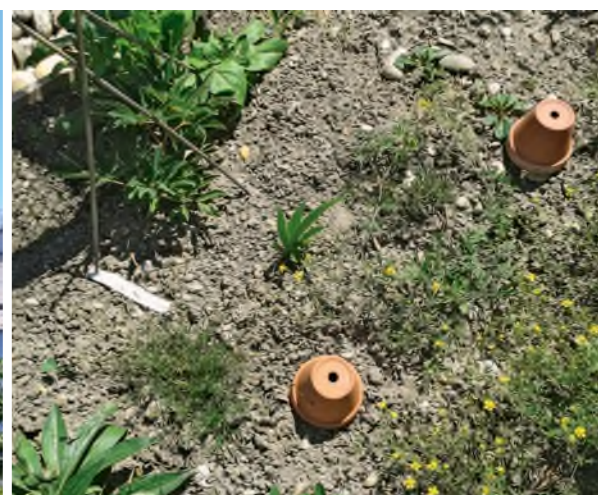
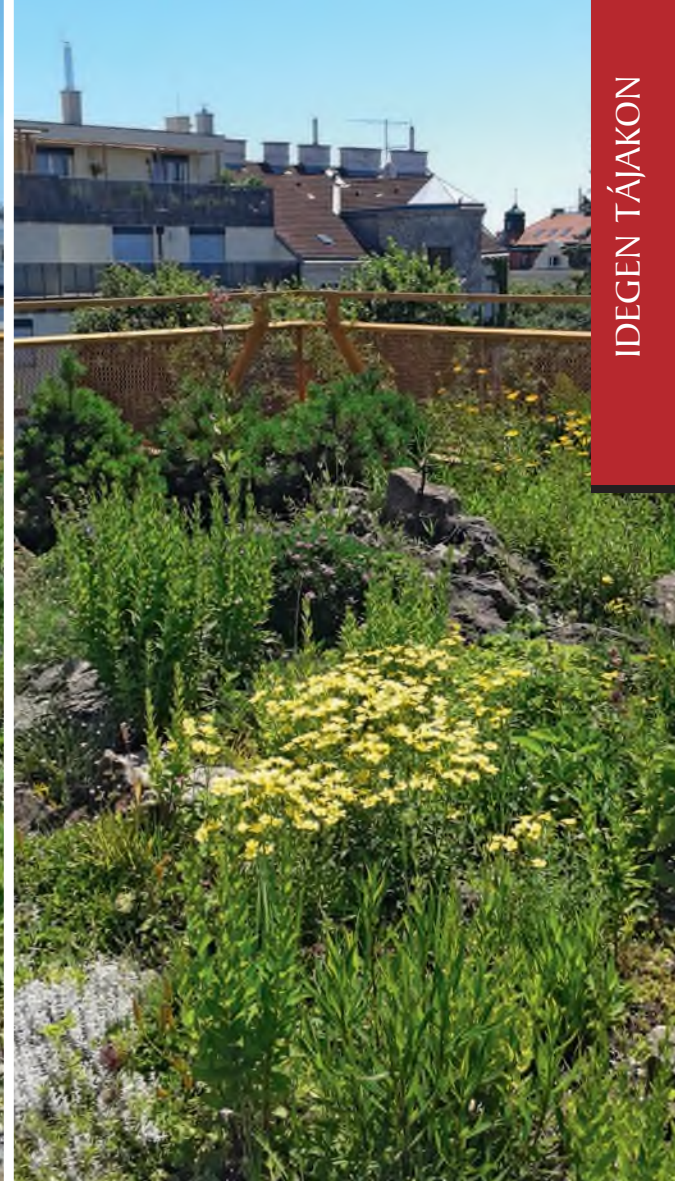
Bécs talán legrégebbi, monarchia-korabeli koporsókészítő üzemének (Sargfabrik) épülete

az elmúlt évtizedekben nagy átalakításon ment keresztül. A nyolcvanas évek közepétől építészek, kertészek, szociális végzettségű vállalkozók kezdeményezésére olyan lakóközösség jött ott létre, ami különböző életkorú és jövedelmi háttérű emberek számára önszerveződő létezőként működhet. Ma már csak egyetlen megmaradt kémény utal arra, hogy valaha gyárépület volt. Az igény szerint alakítható belső falú lakások sokasága mellett modern kulturális és szociális létesítmények – óvoda, bioétterem, biopiac, fürdőház, előadótermek – üzemelnek benne. A tetőjén közösségi udvar, játszótér és közösségi kert is helyet kapott.

A tetőkert korláttal megemelt, védett széllein a sziklák és kövek közé Ausztria sziklás hegyvidékeinek természetes növényvilágából telepítettek fajokat. A tető belső részein a gyepes területek közösségi használatra létesültek. Padok, asztalok, rózsával, termő szőlővel befuttatott lugas szolgálja a kikapcsolódást. Néhány éve még kaptárt is kitétek a tetőre. A talajban élő állatok számára egy-egy lefordított agyagcseréppel igyekeznek költőhelyet, a nyári forróságban pedig védelmet adni. Az intenzív zöldtető sok színes, illatos virága a beporzó rovaroknak, köztük vadméhfajoknak ad életlehetőséget.

Az elmúlt tíz-tizenöt év tapasztalata az, hogy a beporzó rovarok egyre inkább beszorulnak a városokba, ezért a zöldtetőknek – különösen az intenzív és a biodiverz zöldtetőknek – lesz a jövőben nagy szerepük abban, hogy élőhelyet és táplálékot kínáljanak nekik. A tervezők úgy határozták meg az ültetőközeg vastagságát, hogy segítsék fészkelésüket a talajban, ezért az negyven és száz centiméter között változik. A volt koporsókészítő üzem lapostetején épített zöldtető tökéletesen működik, ed-

Mind többet hallunk a zöldtetők előnyeiről, kedvező ökológiai hatásáról. Vajon az irodaépületeken túl lakóházak, társasházak tetején is működhetnek? Bécsi példáinkon keresztül fenntartási tapasztalatokról, a zöldtetők közösségi szerepéről szólunk. Néhányukat már több évtizede, másokat csupán néhány éve használják aktívan és örömmel a lakók.

dig semmilyen gondot nem okozott a létezése. A lakók örömmel gondozzák és használják, bebizonyították, hogy a társasházak életében is fontos szerepe lehet a zöldtetőknek. Az emberek olyan városrészekben is közvetlen kapcsolatot ápolhatnak a növényekkel és az állatokkal, ahol kevés a talajszintű zöldfelület. A növényeknek köszönhetően kiegyenlítettőbb a hőmérséklet és a páratartalom, kevesebb a szálló por. Az együtt végzett munka pedig összekovácsolja a közösséget.

Bécs felhagyott ipari övezetében 2013-ban készült el a 346 lakásos Oase 22 nevű épületegyüttes, melyben ipari és lakóépületek, irodák, kereskedelmi egységek is helyet kaptak. Bécsben 2008 óta kötelező minden új építésű lapostetőkön zöldtetőt létrehozni, ezért a komplexum tetején extenzív, intenzív és biodiverz zöldtető is épült. Külön érdekesség az egyes épületeket a magasban összekötő sétaút, a „skywalk”, amit a lakók futópályaként, vagy egyszerűen csak pihenőhelyként használnak, nagy élvezettel járkálnak a tetőkön, miközben az épületek fölött a kilátásban gyönyörködnek.

HASZNOS

A zöldtetőkkel jelentős energiamegtakarítások érhetők el. Mérésekkel igazolták, hogy már a nyolc centiméter vastag ültetőközzel is négyzetméterenkénti 4-4,5 kilowattot spórolhatunk a téli fűtési és a nyári hűtési költségekből. Könnyűszerkezetes épületeknél akár 70 százalékkal is csökkenhet az energiaköltség. A csapadékvíz átmeneti megtartásával pedig a felhőszakadások idején mérsékli a csatornarendszer terhelését a zöldtető. Természetesen fontos a szakszerű építés, a víz elleni védelem, a statika, valamint a műszaki részek megfelelő védelme a növényzet gyökereinek káros hatásaival és a vízbeszivárgással szemben.

A tetőkön tudatosan alkottak a tervezők közösségi tereket közösségi kerttel és közös használatú üvegházzal. A növényeket a lakók maguk gondozzák, gyomlálják, metszenek és öntözik. A lakóközösség a működési és együttélési szabályokat együtt alakítja ki. A növények kiválasztásánál a szárazságtűrés volt a meghatározó szempont, illetve a fényigényüket is figyelembe vették.

Megyesi Éva

Modern gazdálkodás van.

Zúzmaravarázslat

IDŐSZERŰ

A FAGY SZORÍTÁSA

Amikor a föld hosszú időn át fagyott állapotban van, a gyökerek nem képesek vízzel ellátni a növényt. A fagyos szél is veszélyes, megrongálhatja az ágakat, kihűti, kiszárítja a földet, károsíthatja a gyökereket és a növényeket. A növények körül fölfagyott, kifordult talajt igazítsuk vissza. Különösen fontos ez az ősszel ültetett fák, cserjék, bokrok esetében, hiszen a gyökereiknek nem volt elég

Az elmúlt év telén meglepően sokszor esett a hó, már-már a szüleink, nagyszüleink által sokat emlegetett „nagy teleket” idézte. Igaz, mennyiségében nem haladta meg az általunk is megélt 1987-es telet, amikor hófalak között kellett utat vágni, hogy közlekedni lehessen. A hó ha nem is lepett el mindent, de a tél hosszúra nyúlt, és harminc évesnél is régebbi hidegrekordokat döntött meg.

BÁJOS

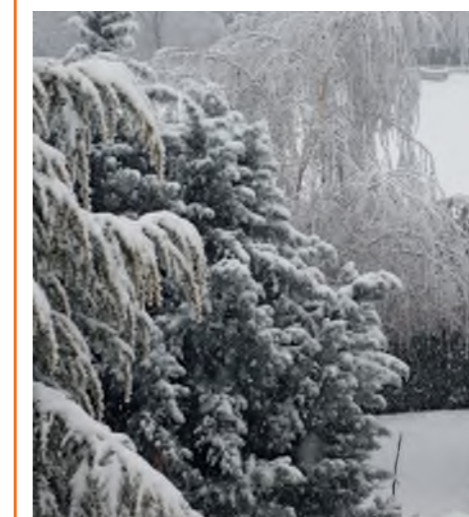
A hótakaróval borított kertben nem kertészkedhetünk. Csupán az a dolgunk, hogy a növényeink fölött őrkdjünk, és a téli kert szépségeiben gyönyörködjük. A fák koro-

nái a vágágaikon vastagon megülő hóval belenyúlnak a felhóvankosokba. Bájosak a termésekre rakódott, szélfúttá hóspikák. Ablakunkból kitekintve röviden időzzünk el a tájon, így ismerhetjük meg igazán a természetet.

MOZDULATLAN

A régi képeslapok havas tájainak hangulatát idézi a kertben élénk táruló látvány. A hajnali fagy csodás zúzmarát rak a fákra, bokrokra. Ezernyi csillámló jégtüske ítéli mozdulatlanságra a hajtásokat. A lombos örökzöldek levelei a jég átlátszó burka alól áttűnve, fényesen csillognak. Később, ahogy a nap egyre magasabbra kúszik, egyetlen kis fuvalat is elegendő, hogy aláhulló finom porhóvá változtatva megsemmisítse a varázslatot.

idejük a földlabdán túlnőni. Kiszáradást okozhat az is, ha a fagy kimozdítja a helyéből a földlabdát, és a gyökerek nem érintkeznek a talajjal. A fagy szorításától nehezen szabaduló talajból lassan bújnak elő a növények. Az első hóvirágok is mintha elfelejtenék a feladatukat, a szokásoshoz képest akár egy hónapot is késhetnek. Az őket megelőző hunyor bimbói ugyan előtűnnek, életjelet adnak, de még heteken át a tövük takarásának védelmében, mélyen maradnak. A csonttá fagyott talajra bátran ráléphetünk, és összeszedhetjük a gyepen maradt lombot.

AGROMashEXPO
input – gépesítés – logisztika

AgrárgépShow

2018. január 24-27.

50 ÉVE
hungexpokiállítás

36. AGROMashEXPO Nemzetközi mezőgazdasági és mezőgép kiállítás
8. AgrárgépShow Mezőgazdasági eszköz- és gépkiallítás

Az agrárium és mezőgépész szakma legnagyobb és legjelentősebb szakkiállítása:

- 7 pavilon – 38.000 négyzetméter – 45.000 látogató
- Input-gépesítés-logisztika széles kínálata
- A hazai mezőgazdasági gépkínálat legszélesebb körű bemutatkozása (MEGFOSZ)
- Hazai gépgyártás újdonságai (MEGOSZ)
- Gazdag szakmai kísérőprogram
- Széleskörű szakmai összefogás

Egyidejű kiállítások:

Bővebb információ: www.agromashexpo.hu • www.agrargepshow.hu

Hivatalos lap: **mng** MAGYAR MEZŐGAZDASÁG

Online médiapartner:

Agroinform.hu

NAGYTAKARÍTÁS

Amikor már szívesen időzünk kint, mert kellemes az idő, elkezdhetjük fölkészíteni a kertet a tavaszi–nyári szezonra. Ahogy a lakásban is elvégezzük a tavaszi nagytakarítást, a kertre is ráfér hasonló. Minden ilyenkor elvégzett munkával időt takarítunk meg a későbbi hónapok témérdek feladataira. Kitisztítjuk a cserjék alját, az évelőágyásokat, kiszedegetjük a kelő gyomokat, szemrevételezzük a gyepek állapotát és kiszórjuk a tavaszi indító műtrágyát. Elkezdjük a gyomok és a mohák eltávolítását. Végignézzük a bokrokat, fákat, szenvedtek-e sérülést? Levágjuk az elfagyott részeket, ellenőrizzük a betegségeket és a kártevőket. Lassan elkezdhetjük szétosztani a nagyra nőtt évelők töveit. A kert egyik legértékesebb része a talaj. Ha készítettünk komposztot, szórjuk ki, mert a hol fagyos, hol melegedő idő segíti, hogy jól elkeveredjen a kerti talajjal. Próbáljuk meg az ágyásokat gyommentesen tartani az ültetésig.

LASSÚ ÉBREDÉS

Az idő szelídülésével lassan oldódik a mozdulatlanság. A rigók mind bátrabban közelítik meg a hajtásvégekre töppedt terméseket. A növények a hó terhétől megszabadulva újra fölegyenesednek. A levegőben az olvadó hó, a nyirkosság és a korhadt levelek jellegzetes szaga terjeng. A keményre száradt, megbarnult hajtások tövéből előbukkannak az üde zöld bimbók. A természet lassú éledését a téli bú-

vóhelyüket rövid időre elhagyó madarak csivitelése jelzi. Csak óvatosan lépegesünk, mert rátaposhatunk az előző nap még nem mutatkozó, frissen előtörő zsenge hajtáskezdeményekre.

A fagymentes napokat kihasználhatjuk az ősszel levágott ágak feldarabolására. Vastagság szerint válogassuk szét és rakjuk halomba őket, könnyebb lesz értük nyúlni a majdani kerti sütögetések, főzések idején. A még üres nagyobb cserepek, dézsák is jól használhatók a tárolásukra.

ÉLEDŐ VIRÁGHAGYMÁK

A téli csapadék áldás a földnek és minden növénynek. Az ősszel elültetett virághagymák is olvadáskor jutnak nedvességhez a talaj vízkészletéből a virágfejek, száruk megnyújtásához és kineveléséhez. Előfordulhat, hogy az előző évi enyhe, időnként melegebb őszön a nárciszhagymák levelei már november végén fejlődésnek indulnak, de az nem befolyásolja hátrányosan a tavaszi nyílásukat.

SAJÁT KALENDÁRIUM

Ha lehetőségünk és kedvünk van az otthoni szaporításokhoz, elkezdhetjük a melegigényes virág- és zöldségmagok vetését, majd a kikelt magoncok tűzdeletését, és az arra alkalmas átteleltetett

növényekről a dugványok szedését. Ügyeljünk arra, hogy a világos helyen teleltetett növények fakadó hajtásai ne halványodjanak ki, ne nyúljanak meg. Elkezdhetjük összeállítani a saját kerti kalendáriumunkat, amiben följegyezhetünk minden fontos, a növényekkel kapcsolatos dátumot, hőmérsékletet, a csapadé-

kok formáját, mennyiségét, a szélsőséges időjárási helyzeteket, a csigák és más károsítók megjelenését, előfordulásukat a kertben, a permetezéseket, a kertünkbe látogató madarak fajtáit, költésüket, viselkedésüket. Az éveken át gyűjtött adatok hasznos segítőink lesznek és izgalmas olvasmányként is szolgálnak majd.

Kérdések és válaszok

Mikor kezdhetjük ültetni a bokrokat?

Mihelyt tartósan fölmelegedett a talaj, alkalmassá válik az új növények ültetésére, illetve a meglévők áthelyezésére. A kora tavaszi enyhe idő azonban becsapós lehet, sokszor előfordult már, hogy késői fagyok követték. Figyeljük meg az utolsó fagyos napokat, és amikor már megbizonyosodtunk a hőmérséklet állandóságáról, akkor kezdjük meg a tavasszal nyíló

rododendronok, azáleák, hortenziák, vagy más vágyott fajok ültetését. A konténeres növények – a fagyos időszakokat kivéve – az év bármely szakában telepíthetők. Bármiikor látunk neki, tartsuk be az ültetés szabályait, akkora ültetőgödört ássunk, hogy a földlabdák kényelmesen elférjenek benne. A rododendronok, azáleák mészkerülő növények, ültetőgödörükbe szórjunk gazdagon savanyú tőzeget. Ha a kertünk talaja túl meszes e fajok számára, akkor ültessük őket dézsába, az igényeik szerint gyárilag összeállított zsákos közegbe. Az ősszel ültetett fák, cserjék, bokrok tavasszal többnyire zökkenőmentesen kilombosodnak és növekedni kezdenek, ha eleget idejük volt a begyökeresedésre.

Mikor ültethetők ki a dália gumói?

Szerencsésebb megvárni az április végi melegedést, a gyakran már májusban nyáriassá váló időt. Annyit azért tehetünk, hogy a jól tárolt, szép, egészséges gumókat a házuk kertészkedésre használt belső helyiségében becserepezzük, és világos helyre állítva előneveljük. A kilombo-

sodó fiatal növényeket csak a fagyveszély elmúltával ültessük ki a kert legnaposabb fekvésű területére. A dália élénk színfoltjai a kertnek, nyár közepén-végén a legszebbek, de ősszel is mutatósak.

Áttelepíthetők-e az ősszel ültetett, de váratlan felújítási munkák miatt útban lévő virághagymák?

Ha óvatosan és előrelátóan végezzük az áttelepítést, akkor sikerrel járhatunk. Könnyebb a dolgunk, ha a növények levelei már előbújtak, hisz akkor pontosan tudjuk, hol vannak. Gondoljuk végig azt is, hol található üres kertrész, és ott készítsük elő, ássuk ki a helyüket. Jó nagy földlabdával emeljük ki és helyezzük át őket, lehetőleg ne essen szét a gyökérlabda, és

ne szakadjanak le a gyökerek a hagymáról. Az átültetés előtt és után alaposan öntözzünk.

Összeállította: Merényi Alexandra

SZOBANÖVÉNY-ISMERTETŐ A GARDÉNIA

A Japánban, Tajvanon és Kínában honos gardéniát (*Gardenia jasminoides*) az orvos és természettudós Alexander Gardenről nevezték el. Az eredeti termőhelyén 30-150 cm magasra növő örökzöld lombú faj levelei sötétzöldek, fényesek. Nagyméretű, hófehér, telt virágai egyesével állnak a hajtásokon. Erős, kissé émelyítően édeskés, a jázminhoz hasonló illata megtölti a levegőt. Dugványról szaporítható, a legalkalmasabb január–március és augusztus–szeptember hónapokban. A dugványok magas hőmérsékleten (25-30 °C) mintegy 20 nap alatt meggyökeresednek. Ennél alacsonyabb hőfokon elmaradhat a gyökérbepőzítés.

Nyáron kedveli a meleget, a fényt és a magas páratartalmat. Ezen időszak alatt, 15-17 °C-nál alacsonyabb éjszakai hőmérséklet mellett alakulnak ki a virágrügyei. A téli nyugalmi idő alatt 12-15 °C-os körülményeket és mérsékelt öntözést kíván. A vízáteresztő, laza talajt kedveli. A levelek esetleges sárgulását az alacsony talajhőmérséklet okozhatja. Az idősebb tövek a tél végén erősen visszavághatók. Ezt követően ültessük át nagyobb cserépbe, és állítsuk világos, 18-20 °C-os helyre. Minél világosabb és melegebb a lakás ahol tartjuk, annál inkább meghálálja a gyakori párasítást. A fiatal növények hajlamosabbak a gazdag virágzásra, érdemes a növényt rendszeresen megfiatalítani és szaporítani.

Hold- napptár

2018. január – március

JANUÁR					
	23. Kedd	Zelma, Rajmund, Emese Tímót, Ferenc			
	24. Szerda	Pál, Henrik Vanda, Paula, Timóteusz			
	25. Csütörtök	Angéla, Angelika Károly, Karola, Tamás			
	26. Péntek	Adél, Valér Martina, Gerda, Jácinta			
	27. Szombat	Marcella			
	28. Vasárnap	Ignác, Brigitta, Kincső			
	29. Hétfő	Karolina, Karola, Aida Balázs, Oszkár, Celerina			
	30. Kedd	Ráhel, Csenge, Veronika Ágota, Ingrid, Etelka, Léda			
	31. Szerda	Dorotya, Dóra, Pál Tódor, Rómeó, Richárd			
	FEBRUÁR	Aranka, Jeromos			
	1. Csütörtök	Abigél, Alex, Apollónia Elvira			
	2. Péntek	Beritold, Marietta Livia, Lídia, Eulália			
	3. Szombat	Ella, Linda, Levente, Katalin			
	4. Vasárnap	Bálint, Valentin, Círi, Metód Kolos, Györgyi, Georgina			
	5. Hétfő	Juliana, Lilla, Filippa Donát			
	6. Kedd	Zsuzsanna, Eliza, Konrád Aladár, Álmos, Leó			
	7. Szerda	Eleonóra, Zelmira, Péter Gerzson, Margit, Zétény			
	8. Csütörtök	Alfréd, Polikárp, Mirtill Mátyás, Jázmin			
	9. Péntek	Géza, Cézár, Vanda Edina, Viktor, Győző			
	10. Szombat	Ákos, Bátor, Gábor Elemér, Oszvald, Román			
	11. Vasárnap	Albin, Albina, Leonita, Lea Lujza, Ágnes, Henrik			
	12. Hétfő	Kornélia, Kunigunda, Frigyes Kázmér, Lúcius, Zorán			
	13. Kedd	Adorján, Adrián Leonóra, Inez, Koletta			
	14. Szerda	Tamás, Perpetua, Felicitász			
	15. Csütörtök	János, Zoltán, Apolka Franciska, Fanni			
	16. Péntek	Ilkó, Emil, Gusztáv Sziárd, Tímea, Konstantin			
	17. Szombat	Gergely, Maximilián			
	18. Kedd	Krisztián, Ajtony, Egyed Matild, Matilda, Trilla			
	19. Szerda	Kristóf, Kelemen Henrietta, Herbert			
	20. Csütörtök	Sándor, Ede, Círi József, Bánk			
	21. Péntek	Klaudia, Alexandra Benedek, Bence, Miklós			
	22. Szombat	Beáta, Izolda, Lea Emőke, Botond, Ottó			
	23. Hétfő	Gábor, Karina Iren, Iríz, Lúcia			
	24. Kedd	Emánuel, Emánuela			
	25. Szerda	Hajnalka, Lídia, Augustia Gedson, Johanna			
	26. Hétfő	Augusztia, Bertold Zalán			
	27. Kedd				
	28. Szerda				
	29. Csütörtök				
	30. Péntek				

Teilhold Fogyó hold Újhold Növő hold
 Kos Bika Ikrek Rák
 Oroszlán Szűz Mérleg Skorpió
 Nyilas Bak Vízöntő Halak

Levélnap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a levelét fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)

Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)

Virágnap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a virága fogyasztható

Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknél a gyökér maga a termék (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó

E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni

E napokon a föld fölött élő kártevők ellen érdemes védekezni

Ezek a napok kedveznek a metszéshez

Kert előkészítése, ásás, talajlazítás

Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott

Vermelni, raktráznai e napokon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő

Ezek a napokon lehetőleg ne vermejünk, ne raktrázzunk, vagy rakjuk át a raktráztott terményeinket. Rothadásveszély

Csigairtas! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai

Oltás, szemzés napjai

Gombatermesztő közegek kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő

Növényeinket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb

E napokon semmiképp ne végezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni

E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfővelő képessége jobb

Ilyenkor javasolt a külföldre tápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása

Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása

Gyepesítésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprészt pótlására ezek a napok javasoltak

Fűnyírás napjai

Komposzthalom létesítésének és átforgatásának napjai

A fák törzsének védelme, fánk ápolásának napjai

Favágás napjai. Ezeken a napokon kedvező fát vágni, amennyiben a fa további megmunkálásra szánt

Régi fajták újjászületése

Az utóbbi években felkapottá váltak a régi falusi portákon, szőlőhegyeken gondozás nélkül is bőséges, egészséges, jóízű termést nevelő gyümölcs-tájfajták. Ezeket a gazdálkodó ember a természet segítségével válogatta ki aszerint, hogy ami kevés törődés mellett is életképes, termőképes maradt, azt továbbszaporította. A vegyszermentes termesztés egyik alapja az ellenálló zöldség- és gyümölcsfajták ültetése. Mielőtt zöldségvetőmagot választunk, tájékozódjunk az adott fajta betegségekkel szembeni ellenállóságáról.

SZEDJÜNK OLTÓVÉSSZÓT

Ha régi vagy kedvelt gyümölcsfajtát szeretnénk szaporítani vagy átoltani, akkor ahhoz nyugalmi állapotban, februárban, fagymentes időben, egészséges fáról vágjunk ceruzavastagságú oltóvesszőt. Ha pusztulófélben lévő öreg gyümölcsfáról szeretnénk a fajtát menteni, akkor annak a legjobb állapotú részéről szedjük a fejlett vesszőket. Hajtásrügyeseket válasszunk, amelyeken hosszúságuk, szinte a vesszőhöz simulók a rügyek (a virágrügyeket onnan ismerjük fel, hogy kerekesebbek). Olyan hosszú oltóvesszőt szedjük, hogy a középső részén 3-4 hajtásrügy legyen. A vessző végén lévő rügyek értéktelenek.

Az oltás legmegfelelőbb időpontja az időjárástól függ, de általában március vége (Gyümölcsoltó Boldogasszony napja március 25.), amikor a fa nedvkeringése megindul, és „adja a héját”. Addig az oltóvesszőket hűvös, 1-2 °C-os helyen, nedves újságpapírba és nejlonzsákba csomagolva, akár hűtőszekrényben tároljuk. Fontos, hogy ne pattanjanak meg a rügyek, és ne is száradjanak ki a vesszők. Ha több fajtáról szedünk vesszőket, címkézzük föl a kötegeket.

Azonos vastagságú alany és nemes vesszőket párosítással vagy angolnyelven párosítással illesszünk össze, míg az idősebb fák vastagabb részébe való átoltáshoz a hasítékoltást vagy a héj alá oltást válasszunk.

MIT VESSÜNK?

A kora tavaszi vetést akkor kezdhetjük el, amikor már rá lehet menni a talajra, nem ázott, nem fagyott. Ez az időpont általában február vége, március eleje. Ilyenkor – megfelelő talaj-előkészítés után – szabadföldbe vehető a sárgarépa, a petrezselyem, a borsó, a fejes saláta, a spenót és a sóska magja, illetve dugmámról szaporíthatjuk a hagymaféléket, a fűszernövények közül a kaprot. Fűtetlen fólia alá elvethetjük a hónapos retket, az előcsíráztatott korai burgonya gumóját, illetve a korai karalábét is kipalántázhatjuk. Ha maradék vetőmagunk van, akkor fontos tudnunk, hogy mikor csomagolták, mert a zöldségfélék magjai igen eltérő ideig őrzik meg a csíráképességüket. A metélőhagyma például csak 1-2 évig, ezért abból érdemes minden évben új magot venni. A petrezselyem, a vörshagyma

ma 2-3, a sárgarépa, a cékla, a bab és a paprika magja 3-4 évig csíráképes. A leghosszabban, 6-8 évig a kabakosok (uborka tök, dinnye) magja tárolható.

HÁZI BERKENYE

Vannak olyan gyümölcsfajok, amelyek sajnálatos módon lassan feledésbe merülnek, nem termesztik őket. Ilyen ősi gyümölcsünk a házi berkenye.

Nagyobb pihenőkertbe is ültethetjük, mert 12-15 méter magas fája, szép szabályos koronája jó árnyékot ad. Májusban sátorozó fűrt virágaival, ősszel vörös lombszínével díszít.

A házi berkenye 2-3 cm átmérőjű almácska termései szeptemberben érnek. Két alakfajta, az alma alakú gömbölyded, illetve a körte formájú hosszúkas terméseket nevelő változatát ismerjük. A házi berkenyére valóban igaz, hogy inkább gyermekeinknek, unokáinknak ültetjük, mert a csemete 10-15 év múlva virágzik, és akár húsz év is eltelik, mire számottevő mennyiségű gyümölcsöt ad. Hosszú életű fa, a dunántúli szőlőhegyeken több száz éves példányai is élnek. Napos helyre ültessük, fiatal korban rendszeresen öntözzük. Legjellemzőbb betegségei a varasodás, a tűzelhalás és

a rozsdá, ami ellen az almához és a körtehez hasonlóan védeni kell. Termése túlérve lepotyog a fáról, ezt azonban ne várjuk meg, még érés előtt szedjük le (magas fáról gyümölcszedő zsákkal) és utóérleljük. A házi berkenyét, akár-

csak a birset, kesernyős íze és hashajtó hatása miatt nyersen nem fogyasztjuk, viszont kiváló lekvár, befőtt és ízletes pálinka készíthető belőle. C-vitaminban, csersavban és pektinben gazdag, ami hozzájárul a jó emésztéshez.

ÉLŐ TALAJ

A sikeres növénytermesztés alapja a talaj, annak minőségét azonban nemcsak fizikai tulajdonságai (pl. szerkezete, vízmegtartó képessége) határozzák meg, hanem biológiai aktivitása is. A biológiailag aktív talajban kellően nagy mennyiségben élnek azok a szabad szemmel nem látható mikroorganizmusok, amelyek segítik a növény tápanyag- és vízfelvételét, ugyanakkor megvédik a talajból fertőző kórokozókkal és kártevőkkel szemben. A talajban zajló természetes folyamatok támogatása, a mikroorganizmusok tevékenységének segítése, számuk növelése felér egy nagy adagú műtrágyázással. A mikroszervezetek ugyanis feltárlják és a növények számára fölvehetővé teszik a tápanyag-molekulákat. A mikroszervezetek tevékenységét úgy támogatjuk, ha kíméletesen műveljük a talajt, és csak indokolt esetben bolygatjuk (pl. az őszi ásással, szántással). A laza szerkezetű, szerves anyaggal ellátott talajt forgatás nélkül is művelhetjük, a talajlazítást ugyanis elvégzik helyettünk a talajélet fenntartásában minket segítő földigiliszták. A talajban élő hasznos mikroorganizmusok számát baktériumtrágyák, talajkondicionáló készítmények, komposzt kivonatok kijuttatásával gyarapíthatjuk.

A talajban azonban nemcsak hasznos élőlények, hanem sajnos kártevők és kórokozók is élnek. Sok gondot okoznak a talajból fertőző, hervadást, palántadőlést előidéző gombás betegségek, például a

pítium, a fitoftóra, a verticillium, a fuzárium és az alternária, a kártevők közül pedig a fonálféreg, a tőzeglégy-, a gyászszyonyog-, a vincerlőbogár- és a bagolylepke-lárvák, illetve a lőtűcsök.

Hajtatásban igen veszélyesek a talajból támadó tripszlárvák, ma már szerencsére azok ellen is találunk vegyszermentes megoldást. Ilyenek az úgynevezett hiperparazita (az élősködőn élő élősködő) gombaszervezetek, amelyek harcra kelnek a kórokozó gombákkal vagy kártevőkkel. Ezek egy része a hazai talajokban termé-

szetes módon is megtalálható, felszaporítva és célzottan kijuttatva azonban a hatásuk fokozható. Ilyen például a *Trichoderma asperellum* gombafajt tartalmazó Trifender WP, amely a talajból fertőző kórokozó gombák ellen hatásos. Az Artis az *Arthrobotrys oligospora*, míg a Bora a *Beauveria bassiana* hiperparazita gomba spóráit és micéliumait tartalmazza, amelyek a talajban lakó kártevők számára kedvezőtlen feltételeket teremtenek. A *Streptomyces griseoviridis* baktériumtörzsre épülő Mycostop a palántadőlés és a fuzáriumos hervadás ellen hatásos.

A hasznos gombaszervezetek azonban roppant érzékenyek. Túlságosan alacsony hőmérsékleten hibernálódnak (de túlélnek), a nagy melegben viszont elpusztulnak. Legjobban a 15-25 °C közötti hőmérséklet tartományban „dolgoznak”. Száraz talajban sem aktívak, ezért gondoskodnunk kell a megfelelő vízellátásról, a túl gyakori öntözés azonban a kimosódás veszélyével jár. Általában a növények számára is kedvező, enyhén savas vagy semleges (pH 6-8) közeget kedvelik. A hasznos gombák általában 1-3 hónapig életképesek, ezért időről időre újból ki kell juttatni őket, közvetlenül a talajhoz keverve vagy az öntözővízzel. A mikrobiológiai készítmények használata mellett kerülnünk a vegyszereket (gyomirtókat és talajfertőtlenítőket).

Összeállította: Pap Edina

HEGYEINK ARANYSÁRGA ÉKE

A húsos som (*Cornus mas*) a somfélék családjába tartozó, egész Európában, így a Kárpát-medencében is elterjedt, 3-7 méter magasra növő cserje. A laza talajú erdőkben, cserjésekben él, a napos helyeket kedveli, árnyékban nem terem. Lassan növekszik, de jó körülmények között hosszú életű. A sárga virágok ernyőszerű csoportok-

Ha a Bükkbe látogatunk március környékén, a „kövek” tetején sárga színű foltok hívják föl magukra a figyelmet. Kissé közelebb érve láthatjuk, hogy nem is olyan kicsik azok a foltok, az egész cserjeszint sárgállik a húsos somtól.

ban lombfakadás előtt február-márciusban nyílnak. A virágok sok pollent és nektárt tartalmaznak, így tavasszal a som az első mézelő növények egyike. Csonthéjas, piros, tojásdad alakú termése augusztus-szeptemberben érkezik, éretten kellemes ízű, szépen díszítő. Nyersen akkor a legízletesebb, ha már túlérte. A termesztett fajták gyümölcseinél nagy forma- és színgazdagságot (kerek, ovális, elliptikus, körte, bordó, viola, sárga, fehér, csíkos) fedezhetünk föl. A fája igénytelen,

tősarjairól bárhova telepíthető, a téli hideget is jól tűri. Érdekesek és beszédesek idegen nyelvű elnevezései. A német Kornelkirsche a latin *cornus* (szarv, szaru) szóból ered, ami kemény fájára utal, kiváló szerszámnyél készíthető belőle. A szó másik fele a gyümölcs küllemére utal, mert messziről a cseresznyére emlékeztet. Angol elnevezése a némethez hasonló: *cornelian cherry*, legelterjedtebb neve azonban többnyire egyszerűen csak *cornel*.

Több országban, többek között Ausztriában, Lengyelországban, Bulgáriában, Romániában és Szlovákiában is termesztik. Őshonos, régi növényünk, amit a helység- és családnevek is igazolnak (Somló, Somlyó, Som, Somos). Manapság a kertekben és a közparkokban főként díszcserjeként ültetik, pedig igen értékes gyümölcsöt is terem, amelyből – különösen vadás húsok mellé való – kiváló lekvár készíthető. C-vitamin-tartalma magas, karotinban gazdag.

Lekvár, szörp, dzsem, kompót, bor, pálinka készíthető belőle. Éretlen termését az olajbogyóhoz hasonlóan már az ókor óta szokás sós vagy ecetes vízben kőménymaggal eltenni. Borecetben elrakva a kapribogyót helyettesítheti. Savanyítani is szokták, vadhúsból készült ételekhez tállalják. Korábban a házikertekben gyakori növény volt, ma már háttérbe szorult.

Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

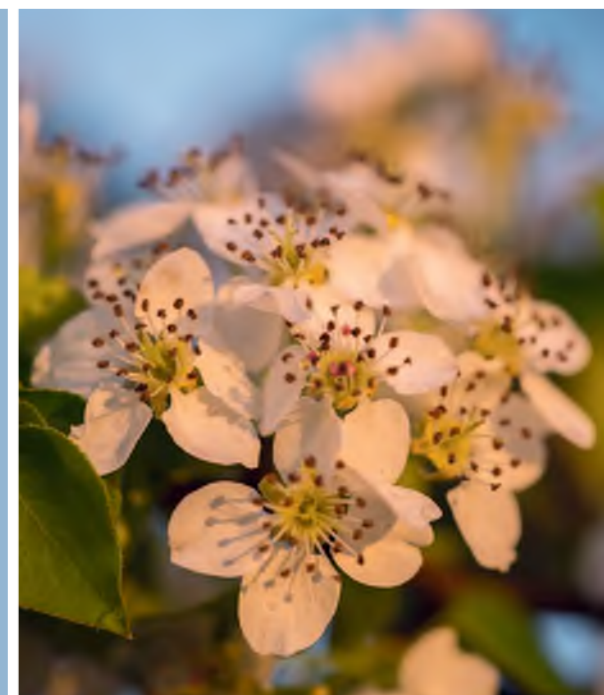

TÁRSÁK A TAVASZBAN

A vadkörte a somhoz hasonlóan sokfelé előfordul, gyakran együtt láthatjuk a két növényt. Rendszerint egy időben virágoznak: a vadkörte felhőhöz hasonló fehér koronái mellett szinte világítanak a sárga sombokrok.

Utak szélén, felhagyott szőlőkben, gyümölcsösökben, legelőkön hagyásfaként találkozhatunk a vadkörtevel. Még az Alföldön (Kiskunfélegyháza, Nyárlőrinc, Ócsa környékén) is gyakori.

A termőhely iránt nem igényes, egyaránt előfordul bükkösben, gyertyános tölgyesben, valamint erdősztyepp környezetben, megtalálható karsztbokorerdőkben, száraz tölgyesekben, főleg erdőszegélyeken.

Ékszerorchideák

Sötét barnászöld, bársonyos leveleiken világosabb vörös vagy zöld azerezet, mellettük hosszú szárazon a fehér virágfürtök. Könnyen beszerezhető, lakásban is egyszerűen tartható hálás szobanövények, igaz, az alakjuk akkor lesz igazán szép, ha fölülről kapják a fényt, vagy gyakran forgatjuk őket.

A hazai kereskedelemben leginkább két faj – a szumátrai ékszerorchidea (*Macodes petola*) és a bársonylevél-orchidea (*Ludisia discolor*) – kapható. Az első páraigényesebb, emiatt lakásban való tartása kissé nehezebb. A második viszont sokkal

Az ékszerorchideák csoportjába több faj is tartozik, nevüket szép levélzetüknek köszönhetik. Több helyen olvashatjuk, hogy akkor lesznek igazi ékszerornvények, ha a bimbókat már egészen kiskorukban leszedjük róluk, azaz nem engedjük virágozni őket. Így a növények zömökek maradnak, a száraik nem nyúlnak meg. Ezt a tanácsot azonban nem biztos, hogy meg kell fogadnunk, hiszen a virágaik is gyönyörűek.

kevésbé érzékeny, róla szólok most bővebben.

A *Ludisia discolor*nak több változata is létezik. Télen fejlődő virágait érdemes hagyni kibontakozni, mert – különösen ha sok van belőlük – nagyon látványosak a sötét levelek fölött, édeskés illatuk betölti a szobát. Ha szeretjük ezt, akkor virágzó példányt vásároljunk, mert sajnos nem minden változat illatos.

Az egyetlen fajból álló nemzetség (*Ludisia*) tudományos nevének eredetét nem ismerjük. A *discolor* fajnév kétszínűt jelent, nyilván a levelek eltérő színű erezeze miatt.

Őshazája Kelet-Ázsia. Új-Guinea, Borneó és más távoli tájak esőerdeinek avarszintjében él, hatalmas fák tövében, mélyárnyékban, nedves, párás, de nem pangó vizes környezetben. Vaskos, húsos gyökerei és szárai sok vizet raktároznak. Átültetéskor ezek kissé nehezítik a dolgunkat, mert meglehetősen törékenyek, vizes talajban pedig gyorsan rothadnak. A kereskedelemben kapható orchideaföld megfelelő a számára, mivel abban a kéreg mellett sok tőzeg vagy más szerves anyag is található. Ez a levegős, mégis jó víztartó közeg helyettesíti a nagy fák alatt képződött porózus, tápanyagban szegény, kissé savas kémhatású lombföldet. Ültethetjük szobapáfránnyal együtt, inkább szélesebb mint mély cserépbe, jó társnövényei egymásnak. A közege soha ne legyen száraz, de ne is álljon a vízben! Különösen jól érzi magát világos fürdőszobában vagy konyhában a párásabb levegő miatt, bár mint minden orchideának, szellőztetésre, légmozgásra is szüksége van. Szobában érdemes a cserepe alá és köré nedvesen tartott agyaggranulátumot tenni. De e nélkül sem sínyli meg a szárazabb levegőt, ha odafigyelünk az öntözésére. Nyáron a kertbe vagy a teraszra is kitehetjük, ott egészségesebben fejlődik. Csakis árnyékba való, egy rávetődő kósza napsugár is könnyen megégeti a leveleit. Akár szeptember végéig kint maradhat védett helyen, a 16-18 °C-os hőmérséklet még nem árt neki.

A SZERZŐ ÉS A FLORADANIA FELVÉTELEI

Sötét barnászöld, bársonyos levelei világos erezetűek

Társíthatjuk páfrányokkal

Hosszú virágfürtjein sokáig nyílnak a hófehér virágok

A közvetlen napsütés nyoma a levélen

Nem tápanyagigényes, tavasztól virágzásig elég kéthetenként orchideatáppal megöntözni. Ha nem akarjuk, hogy nagyon elterebélyesedjen és megnyúljon, évenként egyszer érdemes megmetszeni. Késő ősszel jelennek meg a bimbói, lassan fejlődnek, és a hőmérséklettől függően másfél-két hónapig is elhúzódhat a virágzása. Közvetlenül elnyílás után kurtítsuk vissza, ha szükséges, mivel mindig az az évi hajtások csúcsán virágzik. A levelek fölött félcentis csontot hagyva vágjuk vissza a hajtásokat. Tavasszal kihajt, és minél több egészséges új hajtást hoz, annál több virág fejlődik rajta a következő évben karácsony táján.

A levágott hajtások az alsó levelektől megtisztítva és vízbe állítva néhány hét alatt meggyökeresednek.

Szobában tartva érdemes hetenként kissé elfordítani, hogy minden részét egyformán érje a fény. Ha ezt nem tesszük – bármennyire is árnyéktűrő – hajtásai és virágszárai a fény felé dőlnek.

Józsa Kata

Széles, lapos tálba ültessük

Csíkos ibolya

AZ ILLATOS IBOLYA

Az illatos ibolya színváltozatai

Március elején-közepén egy-két hétre mennyei illattal telik meg a levegő: erdőszéleken, árokpartokon, előkertekben ezrével virítanak az ibolyák.

Őshonos vadvirágunk, az illatos ibolya (*Viola odorata*) a kertek árnyékos területeire is bevándorol, és ha kedvező körülményeket talál, megtelepszik, nagy felületeket meghódít. Meglapul az árnyéki talajtakarók között, és kora tavasszal, eny-

hébb időben már tél végén elkezdni nyitni illatos kék, lila, vagy fehér virágait. Jelenléte terjedő töve miatt zavaró is lehet, de ha megtaláljuk a neki való helyet, elfogadjuk, hogy a gyeplélek egy része – például az előkertben – nem „makulátlan”, akkor

tavasszal virágba és illatfelhőbe öltözteti élőhelyét.

Igénytelen növény, bár az árnyéket kedveli, a napos területeken is megtelepszik. Ha nagyobb területet szeretnénk vele benépesíteni, akkor elvirágzás után gyöktörzséből

Viola sororia 'Freckles'

Viola sororia 'Rubra'

Az illatos ibolya nagy területeket elhódíthat a gyeptől

LÁMMEL KÁLMANNÉ ÉS A SZERZŐ FELVÉTELEI, VALAMINT MŰHELYFOTÓK

Egyes években egybefüggő virágszőnyeget alkot

Labradori ibolya

válasszunk le kisebb darabokat, és ültessük át új helyre.

Gyógynövényként már régóta ismert, köptető, nyákoldó, nyugtató és vérnyomáscsökkentő hatású. A frissen szedett, összeaprított virágokból és levelekből forrázva ibolyateát készíthetünk. Színező hatása miatt teakeverékeknek is kedvelt összetevője. Ehető virága tavaszi saláták, édességek alkotóeleme vagy dísz lehet.

Az amerikai vagy csíkos ibolya (*Viola sororia*) Észak-Amerikában honos, de nálunk is előforduló évelő. Az illatos ibolyánál erőszakosabban terjedő, csíkos virá-

gú faj néhány héttel később, áprilisban nyílik. Árnyékban és napon egyaránt megél, a gyengébb növekedésű évelőket kiszoríthatja, ha bekerül az évelőágyba. Évelőkertészetekben kapható igen mutatós fajtái a pöttyös virágú 'Freckles', és az élénklila virágú 'Rubra'.

Érdemes megtelepíteni a kertben a labradori ibolya (*Viola labradorica*) 'Rubra' fajtáját. Liláskék virágait az illatos ibolyánál néhány héttel később hozza. Bordó, zöldesbordó lombja egész nyáron díszít. Nem terjed erőszakosan, évelőágyakba, sziklakertekbe is ültethető.

Algeier Wendy

GYÜMÖLCSÖK a Bibliából

A gyümölcsökben szégyen hideg évszakban különösen nagy örömmel telik abban, hogy ma már sokféle külhoni gyümölcs között válogathatunk az üzletek polcain. Gránátalma, banán, citrom, narancs, mandarin, aszalt füge és datolya gyakran kerülnek a téli időszakban az asztalunkra. E déligyümölcsök nagy része mediterrán eredetű, vagyis olyan éghajlaton terem, mely a bibliai történetek helyszínén, a Szentföldön is jellemző. Így a Bibliában előforduló gyümölcsök is ezek közül kerülnek ki.

Füge, a békés élet fája

A Szentírásban leggyakrabban előforduló gyümölcs a szőlő, ám ezt inkább feldolgozva, borként fogyasztották. A szőlőt közvetlenül a füge követi, több mint 60 he-

A Biblia a „könyvek könyve”, a világon a legtöbbet olvassák. Több mint ezer éven át írták csaknem félszázan, egymástól térben és időben távol, azzal a céllal, hogy Isten munkáját és üzenetét tolmácsolják. A Szentföld változatos felszínű, mediterrán és szubtrópusi éghajlatú terület, növényzete, mezőgazdasági kultúrája különbözik a miénktől. Bár a Biblia nem természetismereti kézikönyv, ám a bibliai tájak, növények és jelképrendszerük ismerete fontos háttérrel jelent a Szentírás tanulmányozásához, és megértésében is segítséget nyújt.

lyen olvashatunk róla. Évezredek óta fontos táplálék, az egyszerű nép és a királyok asztalán is ott van. Óshazája Délnyugat-Ázsia. Már az ókori Babilóniában és Egyiptomban is termesztésbe fogták, és az ókori Rómában is rendkívül fontos gyümölcs volt.

Az édes füge (*Ficus carica*) tíz méternél alacsonyabb ezüstszürke, sima kérgű,

lombhullató fa vagy cserje. Gyökérzete kiterjedt, ezért is tűri olyan jól a szárazságot. Nagy, 3-5 karéjra osztott, fehér, tejnedves leveleinek fonáka szőrös. Nagyon apró, egyivarú virágai nem láthatók, ugyanis az elhúsosodott virágzati tengelybe ágyazódva különleges, korsó alakú virágzatot alkotnak, melynek szűk nyílásán csak egyetlen rovar, az apró fügedarázs fér be. Az porozza be a virágokat, ugyanis petéinek helyet

keresve beszáll a „korsó” belsejébe, majd kifelé jövet továbbviszi a ráragadt virágport egy másik növényre. A rovar a természetett fügekre is eljut, azok női virágai azonban hosszúbibészek, így a darázs elvégzi a megporzást, de petéit nem tudja lerakni, ezért a nemes gyümölcs – ellentétben az ehetetlen vadon élő fügével –, édessé, hússossá és élvezhetővé érik.

A legtöbb természetett füge (szmirnai típus) csak megporzás után érik be, a nálunk is nevelhető ún. adriai típus azonban anélkül is termést érlel, vagyis a jó gyümölcshöz nem kell darázs. Az érett füge sárgásfehér, lila vagy bordó, hosszúkás vagy lapított, héja és kocsánya is fehérjebontó enzimeket (ficin) tartalmazó fehér tejnedvet választ ki. Szinte folyamatosan érik, ugyanis az ősszel megjelenő kicsi, zöld termések tavasz végére érnek be, míg a tavasszal fejlődésnek induló gyümölcsök a nyár közepétől őszig szüretelhetők.

Az édes, zamatos füget frissen is fogyasztják, de Európába inkább aszalva és préselve jut el. Jó tartósíthatóságának különösen a sivatagban vándorló népek körében volt nagy jelentősége. Konzervet, lekvárt és sokféle keleti csemegét, mandulával, pisztáciával és más magokkal ízesített fügekalácsot, fügesajtot is készítenek belőle. Magas cukortartalma miatt erjesztik, de alapanyagul szolgál ecethez, borhoz, szárítva és pörkölve pedig fügekávéhoz is. Termése enyhén hashajtó hatású, aszalt gyümölcsét sebek és kelések

kezelésére használták. A Biblia is ír erről *Ezékiás király* gyógyítása kapcsán. A füge a Szentföldön rendkívül gyakori fa, nagy levelei hús árnyékot adnak a nyári hőségben, ezért kutak környékére is szívesen ültették. A Biblia elsőként említett növényfaja, *Ádám* és *Éva* első öltözéke fügelevélből készült. Az Ószövetségben a jólét egyik jelképe volt, több próféta az eljövendő békét és nyugodt életet jellemzi a szőlő és fügefafa képével: „Mindenki a saját szőlőjében vagy fügefája alatt ülhet, és senki sem háborgatja őket.” (Mik4,4). *Jézus* is sokszor említi példázataiban. Mivel a fügefán már ősszel is láthatók az áttelelő, kicsi sötétzöld fügek, és őszig folyamatosan terem, az a kilombosodott fa, amelyen semmiféle terméskezdemény nincs, azon a nyáron már nem terem. Ilyen terméketlen fához hasonlítja *Jézus* az üres vallásosságot, mely nem eredményez hálaadást, az őszinte imádságot, és a másokat szerető, szolgáló életet: „...idejárom gyümölcsöt keresni ezen a fügefán, de nem találok. Vágd ki, miért foglalja a földet hiába?” (Luk13,8).

Datolyapálma, az élet jelképe

A Bibliában előforduló pálma, a datolyapálma (*Phoenix dactylifera*) a sivatagi oázisok jellegzetes fája, mélyre hatoló gyökereivel még a talaj alsó rétegeiben fakadó talajvizet is eléri. *Jézus* korában már széles körben telepítették a 700 méter

magasan fekvő Jeruzsálemben is. 30 méter magas, sudár fa. Neve héberül *tamar*, karcsú, kecses alakjára utal a Palesztinában is gyakori női név, Tamar, Tamara. Törzsén a lehullott levelek nyoma feltűnő ripacsok formájában látható. Hatalmas, 4-7 méter hosszú, szárnyas levelei – az úgynevezett „pálmaágak” – dús végálló üstökben tömörülnek, egy fán 100-120 levél is van. Kicsi szélporozta virágai többszörösen elágazó virágzatokban, a levelek hónaljában nyílnak. Kétféle növény, vagyis a hím és a női virágok külön növényen találhatók. Csonthéjas termései hatalmas, 30-40 kilogrammos fürtökben teremnek. Az érett datolya sárgás vagy vörösesbarna, 3-7 cm-es, ovális, egy hosszúkás kómaggal.

A datolyapálma Elő-Ázsia és Észak-Afrika ősi népeinek több ezer éve kultúrába vett, létfontosságú, sokoldalú növénye. A magas tápértékű, vitaminokban, ásványi sókban gazdag gyümölcs frissen vagy szárítva és préselve a sivatagi népek különösen fontos, jól tartósítható tápláléka volt. Gyümölcséből készítenek még cukorpótló szirupot, „mézet”, erjesztenek pálmabort, megszártva datolyalisztet őrölnek, pörkölt magjából pótkávé főznek. A datolyaszirupot gyógyhatása miatt hurutos betegségek kezelésére és hasajtóként alkalmazzák. Zsenge hajtásából főzeléket főznek, leveleiből szélfogó sövényt készítenek, törzsét házépítéshez,

Az érett füge mellett a hajtásokon mindig megtalálhatók a kicsi, zöld terméskezdemények

A datolya egy-egy hatalmas fürtje akár 200-300 termést is érlelhet

A füge különleges gyümölcs, a sok apró részterméske a korsó alakú terméságazat belső falán helyezkedik el

FRÁTER ERZSÉBET ÉS KÓSA EMESE FELVÉTELEI

A datolyapálma a sivatagi oázisok jellegzetes fája (Negev-sivatag, Izrael)

Az ovális csonthéjas termésben egy hosszúkás kómag fejlődik

VÉDETT HELYEN

Hazai kertjeink a hideg, kontinentális tél miatt nem igazán alkalmasak a füge termesztésére, de védett, meleg fekvésű helyen eredményesen nevelhető. A Budai-hegység domboldalain, és a Balaton-felvidék védett lejtőin nagy hagyománya van a fügeültetésnek. Jól tűri a meszes talajt, száraz kerteteket is, de a jó terméshez tápanyagban gazdag talajt igényel. A kemény téli fagyok (mínusz 12-15 °C alatt) miatt főleg a fiatal növények téli takarást kívánnak.

A kanári-főnixpálma az egyik legnépszerűbb dézsában tartható pálma

Az örökzöld szentjánoskenyérfa összetett levelei párosan szárnyasak

Szentjánoskenyérfa a Hermon-hegy lábánál elterülő örökzöld, lombhullató erdőben (Banias természetvédelmi terület, Izrael)

A gránátalma nagy, gömbölyű termésében, hártványos rekeszekben sok vörös, kocsonyás, lédús magköpenybe burkolt mag bújik meg

A piros, telt virágú fajtája mutatós dísznövény, de terméketlen

A gránátalma szépsége, üdítő gyümölcse és piros köpenyű magvai miatt a közel-keleti kultúrákban a bőség és a termékenység jelképe

A fűrtvirágzatban nyíló apró virágainak hiányoznak a szíromlevelei

Éretlenül zöld, majd sötétbarna, vaskos szentjánoskenyér-termések a vastagabb ágakon fejlődnek

Hüvelytermését és magját az élelmiszeripar sokoldalúan hasznosítja

levélrostjait kötélfonásra, szőnyegszövéssre, tüzelőnek használják. A sivatagban is viruló pálma az ókori díszítőművészetben közkedvelt motívum volt, mint a termékenység, a születés és az élet jelképe. A datolyapálma az iszlám kultúrában egyeduralgó helyet foglal el, a Koránban a legtöbbet említett növény.

A zsidó-keresztény kultúra jelképrendszerében is fontos szerepet játszik a pálfafa. A Jordán völgye híres volt pálmáigeteiről, Jerikót a Biblia a pálmák városának is nevezi. Az Ígéret földje, a „tejjel és mézzel folyó föld” a bibliakutatók szerint a datolyamézre utal. A zsidók, akiknek tiltott volt az emberábrázolás, gyakran használtak növényi ornamentikát az építészetben. A pálma faragott formában a legszentebb épület, a jeruzsálemi templom falára is rákerült. Az Újszövetségben a pálma legismertebb megjelenése virágvasárnaphoz köthető, amikor a jeruzsálemi nép pálfát lengetve üdvözölte Jézus Krisztust. A pálfát itt a győzedelmes, dicsőített királynak

szól. Az ünnep neve több nyelven „pálma-vasárnap” (latinul Dominica palmarum, németül Palmsonntag), mivel azonban Európában nehéz beszerezni a pálfákat, fűzfabarkával vagy más fák ágaival helyettesítették, ezért az ünnepet például angolul „ágvasárnapnak” (Branch Sunday) nevezik. Közele rokona, a Kanári-szigeteken őshonos kanári-főnixpálma (*Phoenix canariensis*) nagyon kedvelt dísznövény. Dél-Európában díszfaként ültetik, ez az egyik legigénytelenebb, legnépszerűbb dézsában tartható pálma.

Gránátalma, a termékenység kifejezője

A gránátalma (*Punica granatum*) szépsége, üdítő gyümölcse és sok, piros köpenyű, mutatós magva miatt méltán lett a Közel-Keleten a termékenység és az öröm jelképe. Kultúrája ősi múltra nyúlik vissza, a híres babilóniai függőkertek, az ókori Egyiptom és a görög-római kultúrkör elmaradhatatlan növénye volt. Keleti irány-

ban is elterjedt, Kínában és Indiában is mitikus tisztelet övezte. Sűrű ágazatú, lombhullató bokor vagy alacsony fa. Az idősebb példányok gyakran ágtovisesek. Jellegzetes termése nagy, bőrnemű, vörös falú, sokrekeszű álbogyó. Élénkpiros, magköpenybe ágyazott magjai a héj száradásával és hirtelen fölrepedésével kerülnek a szabadba. Kellemesen savanykás vagy édeskés, kocsonyás húst nyersen fogyasztják, üdítő levéből italokat, szirupokat készítenek, és ételeket ízesítenek vele. Indiában szárítva, fűszerként használják. Terméshéját bőrfestésre, arcpirosításra és vérhas gyógyítására, gyökérének porrá tört kérgét pedig bélférges ellen vetették be. Virágaiból sárga, terméshéjából sárgásbarna festéket nyertek.

Északkelet-Törökországtól a Nyugat-Himalájáig őshonos, de a forró, száraz nyári mediterrán területeken is sokfelé meghonosított. Nálunk is nevelhető szabadban, de csakis védett, napos fekvésben, például a Balaton-felvidék déli lejtőin és a Dél-Dunán-

túlon. Különösen hosszú, forró nyár kell a termések beéréséhez. Mutató virága és termése miatt dísznövényként is elterjedt, telt, fehér és sárga virágú fajtái is ismertek. Törpe növesű fajtája népszerű dézsás növény. A Szentföldön betöltött fontosságát mutatja, hogy ott van az Ígéret Földjének hét legfontosabb növénye között: „Mert jó földre visz be most téged Istened, az Úr:…búzát és árpát, szőlőt, füget és gránátalmát termő földre, olajfának és méznek a földjére.” (5Móz8,7-8). A pompás, piros gyümölcs a bibliai szerelmi dalok gyűjteményéből, az Énekek énekéből sem maradhat ki.

Szentjánoskenyér, a szegények eledele

A szentjánoskenyér (*Ceratonia siliqua*) kevés helyen fordul elő a Bibliában, pedig a mediterrán kultúrákban fontos szerepet töltött be élelmiszerként, állati takarmányként és súlymértékként. Őshazája a kelet-mediterrán területek és az Arab-félsziget déli része. Alacsony, sűrű lombú, örök-

zöld fa vagy cserje. Szárnyasan összetett, sötétzöld levelei 2-5 levélképből állnak. Virágai ősszel fűrtvirágzatban nyílnak, az apró, barnás, zöldes virágoknak nincsenek szíromleveleik. Nagy, fényes, sötétbarnára érő, bőrnemű hüvelytermései a vastagabb ágakon fejlődnek. A termésfalat fehérjékben és vitaminokban gazdag, édes, pépes terméshús tölti ki, abban ülnek a fényes, barna, kemény magok.

Magas cukortartalmú hüvelyét nyersen és pirítva is eszik, erjesztve alkoholt készítenek belőle, magja pörköelve kávépótlék. Többször fogyasztjuk, mint gondolnánk, mert az élelmiszeriparban a levesporok, felvágottak, sajtok, krémek gyártásánál fontos adalékanyag. Lisztjét cukorpótlónak és édességek készítéséhez is használják gyakran a csokoládé helyettesítésére. Gyógynövényként hasmenés kezelésére jó, az ókori Egyiptomban emésztési problémára és féreghajtásra használták, és sört főztek belőle. Az illatszergyártásban bőrhígító arcpakolás adaléka. Levele az

ókori cserzővargák keresett alapanyaga volt, zöld hüvelyeit festőnövényként hasznosították, mézgájából pedig ragasztót főztek. Magvából gumyszerű anyagot készítenek, amely már az egyiptomi balzamoszáznál is ismert volt, ma az élelmiszer-, papír- és textilipar használja. Állati takarmányként is hasznosítják. Magvai egyforma nagyságúak, ezért karátként (200 mg) a drágakövek, az arany és az orvosságok súlymértéke volt az ókorban.

A Bibliában két érdekes helyen szerepel. Az egyik *Keresztelő Jánosról* szól, aki egyes tudósok szerint szentjánoskenyértermést evett a sivatagban. A másik a tékozló fiú jól ismert története, aki az apai örökséget elszórva oda jutott, hogy a disznók takarmányát, a szentjánoskenyert ette, amely a szegények eledeleként a nyomor jelképe volt a bibliai időkben. Még több, kevésbé jelentős gyümölcsről is ír a Biblia, ezekről bővebben A Biblia növényei című könyvben olvashatunk.

Fráter Erzsébet

HARRY POTTER

mágikus növényei

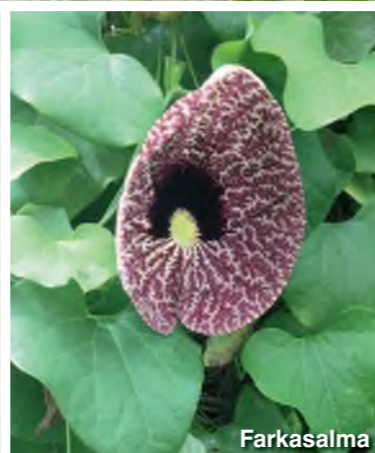
A Roxforton kötelező tantárgy volt a gyógynövénytan. A kastély mögötti üvegházakban, Bimba professzor vezetésével ismerkedtek a varázslótanoncok a visító, fojtogató és egyéb varázserővel bíró növényekkel. A növényeket sárkánytrágyával tápoldatozták, és átültetésükhöz védőfelszerelést (fülvédő) használtak. Az Ezer bűvös fű és gomba című tankönyv volt a legfontosabb olvasmányuk.

Mandragóra

Farkasölő sisakvirág

Farkasalma

Csattanó maszlag

A tantárgy keretében megismerkedtek a boszorkányfűvel, a butykorral, a fűrgébabbal, a furunkulával, a kocsonyababbal, a mérges muskátlival, a mandragórával, a morgáccsal, az ördöghurokkal, a rugósgumóval és a visongárral.

A növények többsége csak *Harry Potterék* varázsvilágában létezik, de néhányuk, mint például a központi szerepet játszó mandragóra, vagy a sisakvirág a „muglik”, vagyis a varázserővel nem bíró emberek világában is létezik. Rendkívül mérgezők.

A mandragóra főzetével a kővé dermedett szereplőket lehetett feléleszteni. A Földközi-tenger partján élő növényről va-

lóban nagyon sok legenda és hiedelem kering. Aki kiássza a furcsa (csecsemő vagy ember alakú) gyökerét, az szörnyet hal, ezért a kutya farkához kötve húzták ki a növényt. Amikor kiássák, visít, a tulajdonosának szerencsét, szerelmet és mérhetetlen gazdagságot hoz. Az erősen mérgező, hallucinogén növényt a középkorban az orvosok altatáshoz is használták. A burgonyafélék családjába tartozó mandragóra Magyarországon gyomként elterjedt (de nem őshonos) rokona a csattanó maszlag. Hasonlóan veszélyes, hallucinogén és halálosan mérgező! A Parkinson-kór és az asztma kezelésére való gyógyszerek alapanyaga, de a gyógyászati célokra használt mennyiség és a halálos

adag között csak kevés a különbség. Már 15 szem mag elfogyasztása is halálos lehet! Elterjedt gyomnövény.

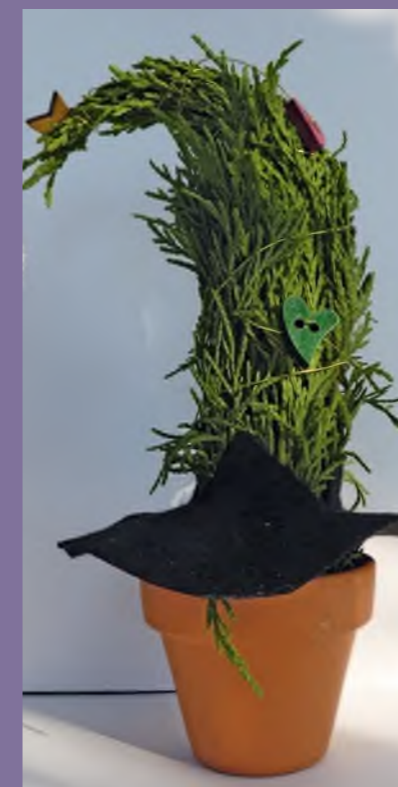
A farkasölő sisakvirág nemcsak a tiltott rengetegben, hanem a hazai bükk- és tölgyerdőkben is megtalálható. Nem alaptalanul került be az „Ezer bűvös fű és gomba” tananyagba, mivel már az érintése is halálos, bőrön keresztül is felszívódik a hatóanyaga.

Ugyancsak farkas elnevezésű, hazánkban elterjedt, erősen mérgező növény a farkasalma. Rákkeltő, vesemérgező hatása miatt ma már nem használják a gyógyászatban, régen azonban a kígyómarás ellenszereként, sebkezelőként, szülést segítő gyógynövényként volt ismert.

Teszlek süveg

Készítsd el saját teszlek süvegedet. Szükséges hozzá egy agyagcserép, nedves tűzőhab – más néven oázis, a virágkötők által használt, méretre vágható, szivacszerű anyag, ami vízmegtartó tulajdonsága folytán sokáig frissen tartja a süvegedet, de akár e nélkül is elkészítheted –, továbbá örökzöld ágak (pl. Leyland-ciprus, tuja), drót, csillag alakú dekoráció és fekete dekorfilc (vagy karton) a karimának.

Tegyél oázist a cserepedbe (a téglalakú oázis legkönnyebben dróttal vágható). Vágd ki a süveg karimáját. Vágj akkora kört a dekorfilcből,

amekkora karimát szeretnél. Hajtsd ketté a kört, és középen vágd be kb. félig, majd ezt ismételd meg a másik oldalára hajtván is. Középen lesz egy kereszt alakú bevágásod, így ráteheted a cserepedre. Az örökzöld ágakat vágd fel 15-20 cm hosszú darabokra, és szúrd a cserép széléhez, körbe, hogy mindenhova jusson. Kötd össze vékony dróttal az ágakat. A kilógó részeket ollóval lenyírhatod. Hajlítsd, formáld kedvedre, és a csúcsára kösd fel a csillagot. Locsold meg az oázist, ha szeretnéd, hogy tavaszig díszítse a szobádat.

Mint a mandragóra

Ha van Harry Potter-rajongó ismerősöd, készíts neki saját mandragóragyökeret. Egy göcsörtös lila burgonyába szúrjál leveleket (örökzöld babérmeggyet télen is találhatsz a kertben, parkban), rajzolj rá szemet, szájat, és kenderspárgából formázz gyökereket. Fogpiszkáló segítségével rögzítheted a gyökereket, és lyukat is fúrhatasz vele a leveleknek.

A SZERZŐ ÉS WEISS ERIKA FELVÉTELEI

A hasonmás

Miért ne lehetne saját mandragóra-hasonmásnövényed? Ha ilyenkor az év elején szétnézel a virágboltok kínálatában, akkor minden bizonnyal a kankalin, vagy más néven primula lesz az első helyezett, amelyik a legjobban hasonlít a mágikus mandragórára. Hasonló a levele és a virága, ugyancsak mérgező, és mágikus erőt is tulajdonítottak neki a középkorban, amikor kulcsvirágnak hívták, azt tartották róla, hogy minden zárat kinyit. A levele mérgező, lenyelve hányást, hasmenést okozhat!

A hűvös, világos helyet szereti, tartsd mindig nedvesen. Ha elvirágzott, tavasszal ültessd ki a kertbe (vagy a teraszra balkonládába), így majd jövő tavasszal is virágzik. Ha mégsem, akkor próbálkozhatsz az „Orchidessis” virágidéző bűbáj bevetésével, amely a Roxfortban virágzásra bírta a növényeket, hátha nálad is hatásos lesz.

Összeállította:
Szakács-Nagy Zsuzsa

A JAPÁN RUTA ÉS A MÉZESFA

Az orixa, japánruta, más néven búzcsérje (*Orixa*) nemzetség a rutafélék családjába tartozik, de csak egyetlen tagja van, azaz úgynevezett monotipikus faj.

Illatos vagy bűdös?

Az **illatos orixa** vagy **bűdös japánruta** (*Orixa japonica*) 3-4 méter magasra növő, természetes lombhullató cserje vagy kis fa. Kétlaki, váltivarú növény, ezért a hím- és nővirágok külön egyedeken fejlődnek. A virágok április-májusban a levelek hónaljában nyílnak, szeptembertől novemberig érnek a termései, a felnyíló termésből több méterre kilövődnek a magok.

Eredeti hazája Nyugat-, Közép-, és Kelet-Kína, Dél-Korea, Japán, ahol ligetes vagy zártabb lombos erdőkben és napos bozótos, sziklás lejtőkön 500-1300 méter magasságban nő.

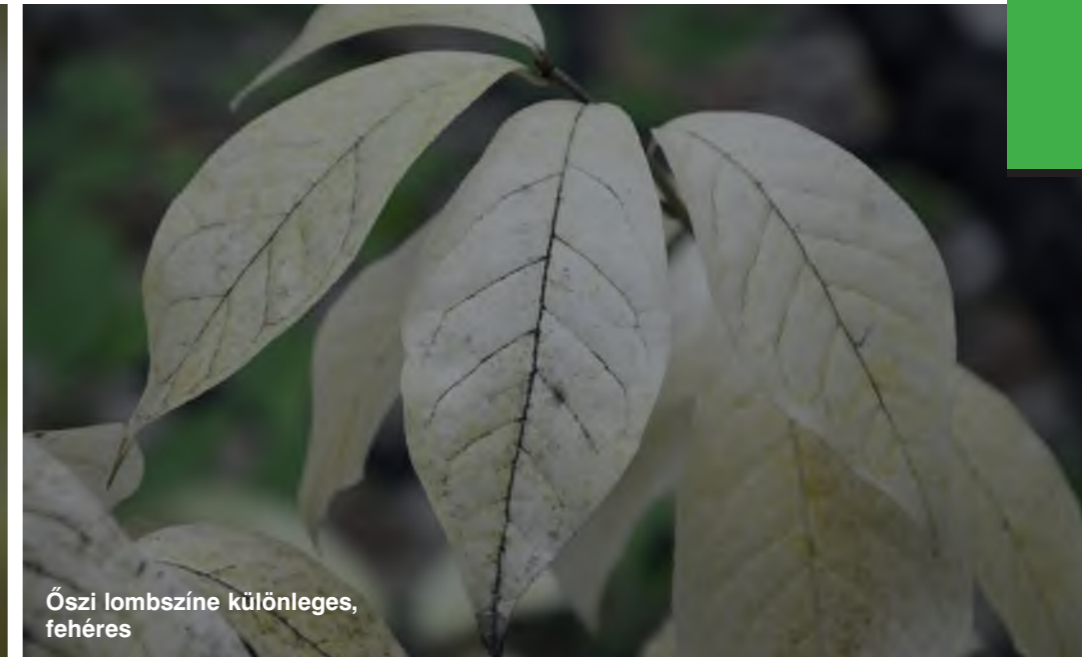
A rutafélék családjába tartozó legtöbb növényhez hasonlóan az illatos orixa is nagy mennyiségben tartalmaz illóolajat. Leveleit, ágait megdörzsölve jól érezhetjük ezt. Főként tavaszi kihajtáskor, virágzáskor és az őszi lombszíneződés idején száll messzire az illata. Hadd védjem meg ezt a növényt, és fosszam meg egyik nevéből, hiszen ez a balzsamos, fűszeres, aromás illat vagy szag erősen ízlés dolga. Van, akit a citrusokra emlékeztet, mások valóban bűdösnek találják.

Az orixa rendkívül könnyen nevelhető, bármilyen típusú és kémhatású talajon gond nélkül megél, bár a lazábbakat jobban kedveli. Rendszeres metszést sem igényel, teljesen télálló, emellett gyakorlatilag kór- és kártevőmentes. Napos, árnyékos, félárnyékos helyeken egyaránt jól érzi magát. Szoliterként, sövénynek vagy takarónövénynek ültetve is nagyon mutatós finom koronaszervezetével, vékony ágaival. Különleges díszítőértéke az őszi lombszíne, ami lehet vöröses vagy narancssárga is, de leggyakrabban egészen fehérbe hajló halvány citromsárga. Kiválóan ellenpontozza a kert vörös lombú növényeit. A

Emberi szempontból sok kitüntetett növénycsoportot tartunk számon, ilyen a rutafélék családja is. E népes család mintegy 1800 fajtát 156 nemzetségbe sorolják a botanikusok, köztük az ismertebbek a citrusok (*Citrus*), a gyógynövények, mint a ruták (*Ruta*) és a nagyzezerjőfűvek (*Dictamnus*), valamint a díszcserjék, mint a dérbabér (*Skimmia*), az alásfa (*Ptelea*) vagy a narancsvirágcsérje (*Choisya*). A rutafélék inkább a trópusi, szubtrópusi területek lakói, jól mutatja ezt, hogy közülük csak a nagyzezerjőfű él hazánkban.

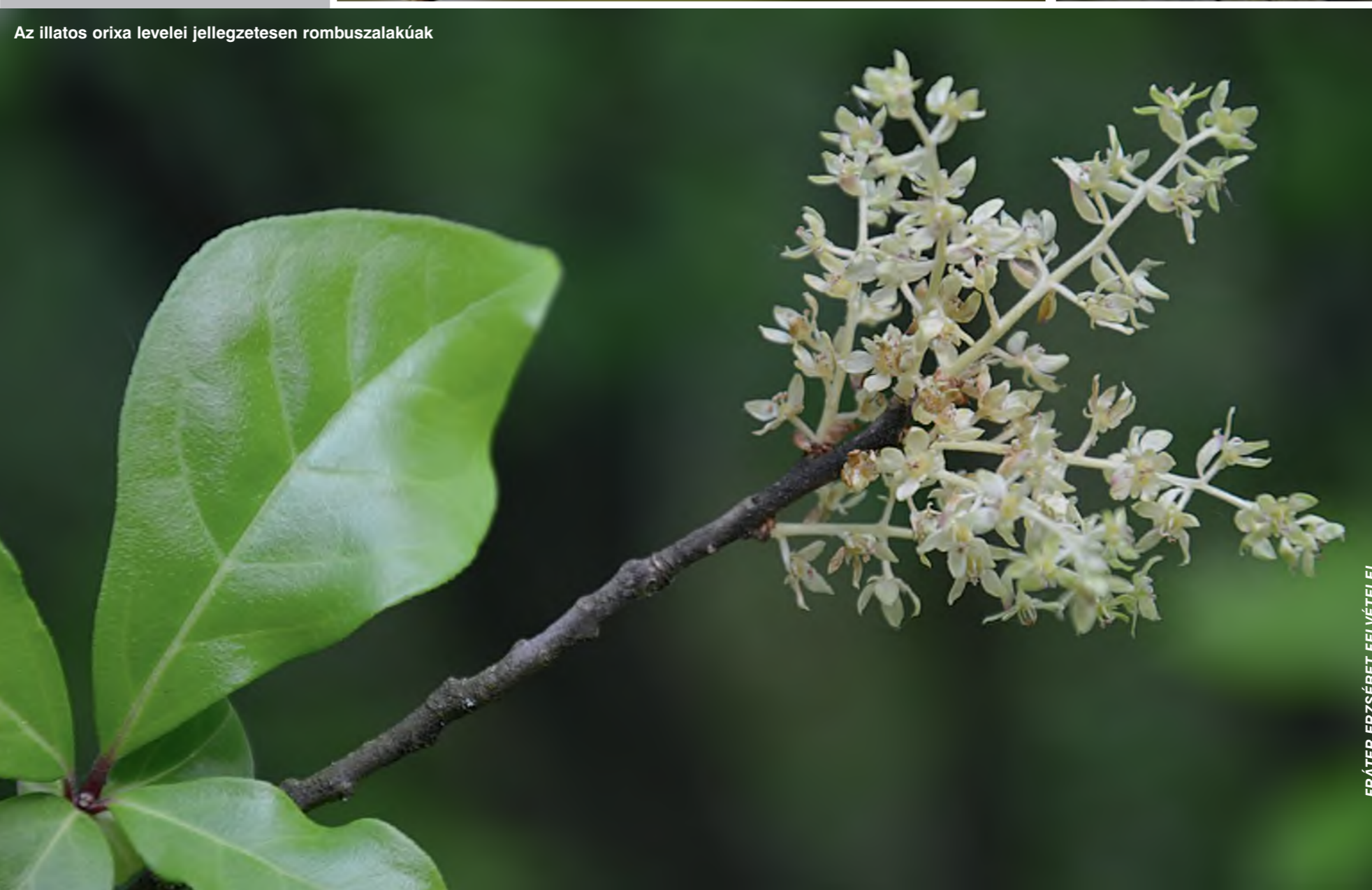

A hímivarú virágok kis fürtbe tömörülnek

Őszi lombszíne különleges, fehéres

Az illatos orixa levelei jellegzetesen rombuszalakúak

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

vácrátóti példányok egyes években teljesen fehérre színeződnek, messzire integetnek a többi növény között.

Tavasszal hidegágyba vetéssel jól szaporítható. A megerősödött magoncokat konténerben neveljük tovább. A nyár második felében szedett félfás talpas dugványok (5-8 cm) hidegágyi szaporítása gyengén ered, ellentétben a decemberben, üvegházban elrakott 3 centiméteres gyökérdugványokkal. Nyugalmi időszakban a sarjak leválasztásával is szaporítható.

A népi gyógyászatban őshazájában gilisztázó teákat főznek a leveleiből, zsenge hajtásait és leveleit főzve fogyasztják. A modern gyógyászati kutatások fontos növénye, a közelmúltban 14 különböző kinolin-alkaloidot (több közöttük eddig ismeretlen volt) mutattak ki benne, amelyek közül kető hatásosnak bizonyult a *Plasmodium falciparum* parazita egysejtű, a malária egyik okozója ellen. Két további vegyület görcsoldó tulajdonsága megegyezik az ópium-alkaloidok közé tartozó papaverinével, de annak káros mellékhatásai nélkül.

A Nemzeti Botanikus Kertben, Vácrátóton jól érzik magukat az illatos orixa-példányok. Bár feltűnő díszértékük nincs, egészen ritka őszi lombszínük és különleges illatuk miatt mégis a kert különlegességei. A kertészek sárga- és fehér-tarka fajtáit is termesztik. Jó szívvel ajánlom ültetésre, ha sikerül hozzájutnunk nyugat-európai faiskolákból.

A méhek kedvence

A **mézesfa** (*Tetradium*) nemzetség is a rutafélék családjának tagja, mind a kilenc faja Kelet-, Délkelet-Ázsia lakója, közülük hét Kínában is él. Lombhullató vagy örökzöld cserjék és fák. Tudományos nevüket („tetra” görögül = négy) négyosztatú virágokról és terméseikről kapták.

A **közönséges mézesfa** (*Tetradium daniiellii*) 20 méter magasra megnövő lombhullató fa, időnként csak termetes bokor. Levelei páratlanul szárnyaltak, a kissé bőrnemű, fényes, sötétzöld levélkék összemorzsolva erős, jellegzetes, kicsit kellemetlen illatosak. Június végétől augusztus elejéig virágzik, a magvak szeptembertől novemberig érnek be. Természetes élőhelyén Kína délnyugati tartományaitól Koreáig erdők, erdőszegélyek, ligetes lejtők növénye, a tengerszinttől egészen 3200 méter magasságig.

A szokatlan megjelenésű közönséges mézesfa könnyen nevelhető és tartható, főleg fiatal korában viszonylag gyors növekedésű fa. Mindenféle típusú talajon jól fejlődik, de a laza, jó vízgazdálkodású, mélyrétegű változatokat szereti a legjobban, kémhatásukkal szemben közömbös. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentes. Rendszeres metszést egyáltalán nem igényel, csak szükség esetén az elhalt részek távolítandók el. Gyökérről nem hoz sarjakat, de a talajszinten visszavágott növény hamar felújul. Közvetlenül az érést követően magvetéssel is szaporítható. Tavaszí vetéséhez 3-4 hónapos nedves-hideg rétegzés (sztratifikáció) szükséges. A magvak igen jól, szinte száz százalékban csíráznak. A magoncok az első években

A közönséges mézesfa vörösülő, éretlen tüszőcsokor-termései nagyon mutatósak

Bőséges nyár közepi virágzása miatt jó méhlegelő

viesszafagyhatnak, főleg ha ősszel nem érnék be kellően a hajtások. Kiváló díszítőtulajdonságai dacára a gyűjteményes kerteket kivéve nem ismerik hazánkban. Elsősorban méhészeti növényként került Magyarországra, fő erénye a nyári virágzása, amikor már csökken a méhlegelő-választék. Virágai ugyan nem adnak bőséges nektárt, de igen nagy tömegben nyílnak. Méhészeti célból évtizedek óta tudatosan telepítették, főleg az Alföld déli részein, és mivel hazánk méz-nagyfajátalm, a legváratlanabb helyeken akár utcasorfaiként is találkozhatunk vele. A kertben dísznövényként szoliterként vagy facsoportokba ültethető. Meleg, napos helyen díszlik a legszebben, de a félműnyéket is elviseli. Díszértékét nyáron szép rajzolatú, sötétzöld lombja és nagy mennyiségű fehér virágzata adja, amelyeken sok ezer méhecske zümmög. Ősszel a zöld lomb közül kiemelkedő élénkzöld termések nagy

Az érett termések felnyílnak, kifakulnak, és előbukkannak a fénylő fekete magok

Nektárja sokféle rovarat csalogat

Nyíló termései megkapó látványt nyújtanak

tömege nyújt pompás látványt. Lombja rendszerint zölden hullik le, enyhe őszön ritkán sárgára vált. Magjait szívesen fogyasztják a madarak. Lombhullás után szép sima, világos színű kérge díszít. Vácrátóton, a Nemzeti Botanikus Kertben számos példány él a közönséges mézesfából, köztük van tekintélyes méretű 60 éves, 2,5 méter törzskörméretű is. Az idősebb fák ága kissé törékeny. Jóllehet nem gyakori növény a hazai faiskolákban, mégis könnyen beszerezhető, méhészeti célból ugyanis szaporítják. Különleges megjelenése és nyári díszértéke miatt melegen ajánlom kipróbálásra.

Kósa Géza

TÉLI ÍZEK

Érdeemes visszatérni a leg-egyszerűbb alapanyagokhoz, minél kevesebb feldolgozott terméket vásárolni. Lapozzunk föl egy megsárgult lapú, másfél-száz évvel ezelőtti szakácskönyvet, nézzük meg, milyen étrendet kínál az év első hónapjaira!

Lassan elveszünk a „műételek” között. A narancsízű, túrószerű, eperaromával ízesített termékek mellett ott sorakozik a boltok polcain a növényi „tejszínhab”, a húst sosem látott felvágott, a barnára színezett barna kenyér, és a messziről jött, ki tudja, hogyan manipulált zöldségek és gyümölcsök.

Érdeemes tudatosan vásárolni, hiszen az étkezésünk minősége és az egészségünk már akkor ott eldőlt. Akinek van kertje, és onnan ősszel gondosan betárolta a zöldségeket, gyümölcsöket, annak könnyebb a dolga. Télen együk azt, amit a téli idő kínál: a gyökérszöldségek, a kelkáposzta, a burgonya, a hagyma, az alma mind kiváló hazai alapanyagok, amelyek változatosan elkészítve jóízűek és gazdag vitaminforrások.

Ne ácsingózzunk ilyenkor paradicsomsalátára, muszakára, joghurtos eperlevesre, csőben sült spárgára, van nekünk sok-sok színes, finom téli ételünk! Élvezzük ki az ebben rejlő titkokat, az ételek igazi, téli lényegét!

Halmos Monika

Csömöri gombóclevés

Hozzávalók: 30 dkg borjúlábszár, 2 evőkanál zsír, só, 1 csomó vegyes leveszöldség, esetleg 10-10 dkg fagyasztott zöldborsó és zöldbab, 1 csokor petrezselyem, 1 evőkanál liszt, 2 dl tejföl, 3 evőkanál tárkonyecet.

A burgonyagombóchoz: 20 dkg burgonya, 1 tojás, só, kb. 150 gramm liszt.

A húst apró kockára vágjuk, majd a felforrósított zsíron fehéredésig pirítjuk.

Megsózzuk és kevés vizet aláöntve puhára pároljuk. Eközben a zöldségeket megtisztítjuk, felaprítjuk. A megtisztított, kockára vágott burgonyát megfőzzük. Leszűrjük, még melegen áttörljük, megsózzuk, majd egész tojással és annyi liszttel összedolgozzuk, hogy jól formázható tésztát kapjunk.

Ha a hús már majdnem puha, beleteszük a zöldségeket, másfél liter vízzel vagy csontlével felöntjük, és amikor újból

felforrt, a burgonyás masszából gyúrt apró gombócokat is hozzáadjuk. Lassú tűzön addig főzzük, míg a gombócok mind feljöttek a lé tetejére, és a zöldségek is megpuhultak. Végül a levest besűrítjük a liszttel elkevert tejjel, még egyszer átforraltjuk, majd a tűzről levéve kevés tárkonyecettel savanyítjuk, és meghintjük finomra vágott petrezselyemmel. Forrón adjuk az asztalra ezt a gazdag, laktató levest.

Ravaszk rakott kel hús nélkül

Hozzávalók: 8 szelet rozskenyér, 2 gerezd fokhagyma, 1 kisebb fej kelkáposzta (60-70 dkg), só, őrölt bors, 1 közepes fej vörshagyma, 2 evőkanál olaj, 25 dkg túró, 10 dkg ementáli sajt, 3-4 szál friss majoránna, 2 tojás, 2 dl tejföl.

A kenyérszeleteket megpirítjuk, majd fokhagymával bedörzsöljük. A kelkáposzta leveleit lebontjuk, és a vastag, húsos szárrészeit kimetszve forrásban lévő sós vízben 4-5 percig főzzük. Jól lecsöpögtetett levelekkel kibélelünk egy olajjal kikent tűzálló tálat, és ráfektetjük a fokhagymás pirítósokat. A maradék olajon üvegesre pirítjuk a föl-aprított vörshagymát. Kissé kihűtjük, majd összekeverjük a túróval, a reszelt sajttal, az egész tojásokkal és a tejjel felével. Sóval, őrölt fehérborssal és friss majoránnával ízesítve a pirítósok tetejére simítjuk. 2-3 réteg kellelvel befedjük, tejjel megkenjük, és lefedve, előmelegített sütőben 200 °C-on 30-35 perc alatt megsütjük.

VASS ANDRÁS FELVÉTELEI

Kókusztejpite levendulas krokanttal

Hozzávalók: 10 dkg liszt, 2 tojás, 5 dl kókusztej, 5 evőkanál cukor, 40 g vaj, csipetnyi só.

A krokanthoz: 10 dkg darált mogyoró, 8 dkg barna cukor, 20 g vaj, 1 evőkanál szárított vagy friss levendulavirág.

A lisztet a tojásokkal és a kókusztejjel simára keverjük, majd cukorral és csipetnyi sóval ízesítjük. Kis tepsi kivajazunk, a masszát beleöntjük, és forró sütőbe téve 220 °C-on 15-18 perc alatt megsütjük. Ezalatt elkészítjük a krokantot. Ehhez megolvasztjuk a vajat, beleszórjuk a barna cukrot, a levendulát, a darált mogyorót és az egészet szép halványbarnára pirítjuk. Sütőpapírra vagy zsírpapírra borítjuk, vékonyan elsimítjuk. Ha kihűlt, keses aprítógéppel vagy két papír közt nyújtóféval felaprítjuk. A kész pitét kisebb négyzetes darabokra vágjuk, és minden darabot a levendulás krokanttal megkoronázva kínálunk.

A világ minden tájáról

A tavalyi év talán legnagyobb virágkötészeti bemutatóját Mezőffy Tamás Európa-bajnok mestervirágkötő tartotta a Flora Hungaria Nagybani Virágpiacon. Mintegy 900 szakmabeli kísérelte figyelemmel az ifjú mestert. Nagyszerű élmény, óriási siker volt.

Tamás 2016-ban Genovában nyerte meg az európai virágkötészeti versenyt, ezt követően sorra kapta a meghívásokat Portugáliától az ázsiai országokig. Minden külföldi bemutatójára kitalált valamilyen különleges, látványos alkotássorozatot. A

szigetszentmiklósi rendezvényre az egyedi darabokból hozott magával egy-egy szép megoldást. Segítőivel közösen öt nap alatt készítették elő, majd néhány óra alatt a bemutatón befejezték a virágdíszeket. Közülük mutatunk be néhányat.

Hagymák díszekben

A tavaszi virágdíszek elképzelhetetlenek virághagymák nélkül. Klein Andrea mestervirágkötő a hagymás növényeket cserepes-

tül és gyökerüket lemosva, föld nélkül is a díszébe illeszti. A növények így is kibontják szirmaikat, föld nélkül is élnek, virágoz-

nak. Néha locsoljuk meg a hagymákat, hogy ne száradjanak ki, de tartalék tápanyag bőven van bennük.

Szabó János rovata

1 A természetes anyagokból álló tartószerkezet egyúttal a virágdísz látványos eleme. A mosott gyökerű fürtös gyöngyikék jó néhány napig föld nélkül is élnek és díszítenek

2 A tavaszi hagymás virágokat dughagymával teleragasztott koszorú öleli körbe

3 A cserepek szélére ragasztott szalmakoszorút dughagymák díszítik. Ezekbe helyezte a virágkötő a nárciszokat, majd a hagymák tetejét mohával és szizállal fedte

4 A fagerenda-darabba két, erős drótból készített tartó rögzített Andrea. A tartókba hajtatott sáfrányokat (Crocus) tett

1

2

3 4

Köszönök a virágot!

1 Fonalgömbök százait használta toronymagasságú virágdíszéhez

2 Könnyed orchideákkal lazította föl a fából készült alapot

3 Papír háromszögekből készítette Tamás a csokoralapot, majd virágokkal, termésekkel töltötte ki a közeit

4 A koszorú alapja fából készült, a szélei aranyszínűek. Az oldalán kémcsövekben elhelyezett virágokkal alakult ki a szép kerek alakzat

5 Fátyollevelekből álló alapba kötött impozáns csokor

4

Kikeleti zsongás

Udvari Brigitta mestervirágkötő tavaszi virágdíszeit különféle ágakkal, hajtásokkal gazdagította. Elég egy-két barkavessző vagy nyírfaág és máris természetesebb hatású az összeállítás.

1

1 A nagy tavaszi csokor jól mutat a nyírfavesszők ölelésében

2 A filczinórral és barkával gazdagított tulipánok tövét mohával takarta el Brigitta

3 A kaspóba tett kellékek mellett a kaspót körbeölelő filcshalag is hasznos díszítőelem

4 A barka mellett az áfonya zöld vesszői is felhasználhatók a csokorkötéshez

5 A hajladozó jácintokat rafiával rögzítjük az ágakhoz. A rafia megkötési módja dekoráció is

2

2

3

4

5

Virágos topánkák

Szlovák virágkötők a divat jegyében választották meg a legutóbbi Victoria Regia virágkötészeti verseny témáit. A szlovák virágkötők szakmai egyesületének Pöstyénben megrendezett vetélkedőjén a felnőtt csoport három versenytémát kapott: kalapot és magas sarkú cipőt kellett díszíteni virággal, illetve virágból álló térdíszet alkotni a ruhából elé. Nem találhattak volna erre a pöstyéni bevásárlóközpontnál jobb helyszínt a szervezők.

Tíz gyakorlott szlovák és cseh virágkötő dolgozott, az elkészült cipődíszek közül bemutatunk néhányat.

Magyarország virágos szakácskönyvei

Elegáns, tartalmas szakácskönyvek, melyek nem hiányozhatnak az ínyencnek és a kertbarátok polcáról! Minden, ami ehető virág!

Előadások, főzőtanfolyamok, kóstolók, workshopok:

www.rozsakunyhó.hu • info@ehetovirag.hu
+36-30-9647144

Keresse az újságárusoknál!

Február 15-től
kapható a Herbáció
magazin legújabb
száma!
Kozmetikumok,
gyógytermékek,
növényekből készült
különlegességek
receptjei.

www.herbacio.hu
0630 437 8900

HERBÁCIÓ MAGAZIN immár 13. éve...

FÜVÉSZKERT

1083 Budapest, Illés u. 25.
www.fuveszkert.org

Január 27., 10.00-tól és 11.15-től:
Jégvárzásos jégvirágok
– kertészkedés Elzával és Annával
**Február 10., február 24.,
március 10., március 24.,
10.00-tól és 11.15-től:**
Szamóca Kiskertész Tanoda,
Kertészkedés meshősökkel

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2–4.
www.botanikuskert.hu

Január 27., 14:00:
„A botanikus kert virágai”
– akvarellfestészeti foglalkozás

CSAPODY VERA NÖVÉNYBARÁT KÖR

www.tit.hu, facebook.com/csapodykor

Február 1.: Endemizmusok
és ritkaságok Albánia flórájában
(dr. Barina Zoltán)

Február 15.: Szakmai úton az
USA-ban. Van-e más növénynek
is helye az amerikai írisz-
kertészeknél? (dr. Szász Sándor)
Március 1.: Törpezanót-kutatás
az ókortól napjainkig (Pifkó Dániel)
Március 22.: Erdélyi kirándulás
– Székelykő és a Tordai-hasadék
(dr. Szlamka József)

Április 5.: Egy hét Angliában
(Antalfy Elayne)

SZEGEDI TUDOMÁNY- EGYETEM, FÜVÉSZKERT

Szeged, Lövölde u. 42.
www.fuveszkert.u-szeged.hu

A Szegedi Kertbarát Kör programjai:

Február 8., 14.00: „Vak vezet
világtalant”, avagy sikerek
és kudarcok a kivimetszés terén
– dr. Györgyey János
(SZBK Növénybiológiai Intézet)
gyakorlati bemutatója

Február 21., 15.00: Egzotikus
gyümölcstermő növények
és szaporításuk
– dr. Dóró Géza előadása
Március 8., 15.00: Mianmar
és Kambodzsa, egzotikus túra
a Távól-keleten – Németh Anikó
útibeszámoló-előadása

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR

Budapest, Attila út 93.
www.omgk.hu

**Minden hónap
második keddjén, 18.00:**
Természetfilm-klub

Február 13.: Varjú-vár
és testamentum, Üzenet háza
– Kalotaszeg (Kós Béla filmje)
Március 13.: A város ölelésében
– Sóstó (J. Mező Éva és Koroknai
Károly filmje); Pál-völgyi varázslatok
(Gyenes Károly filmje)
Április 10.: Vidrások
(Török Zoltán filmje)

KÁROLYI-KASTÉLY

Fehérvár, Csurgó
www.karolyikastely.hu

Március: A kastély új
berendezésének és képeinek
ünnepélyes bemutatója
Április 6–15.: Textil és ruha
kézimunkák kiállítása (rég
hímzések és egyházi viseletek)

Január 24–27.

AGRO+MASHEXPO
– AGRÁRGÉPSHOW
MAGYAR KERT
SZŐLÉSZET ÉS PINCÉSZET
Budapest, Hungexpo
www.agromasexpo.hu
www.kertkiallitas.hu
www.szpkiallitas.hu

Március 23–25.

GARDEN EXPO
és ORCHIDEAÜNNEP
Budapest, Papp László Sportaréna
www.gardenexpo.hu
www.orchideaunnep.hu

**A Kertbarát Magazin tavalyi 11–12-es számában
megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként
2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:**

Molnár Sándor, Budapest; dr. Hegyi Antalné, Székesfehérvár; Bacsa
Istvánné, Monor; Villangó Bálint, Balatonfüred; Abucewiczné Zajkó Etelka,
Budapest; Benke Sándorné, Ács; Pál Béla, Jászfényszaru; Tóth Attila,
Somogy-szentpál; Szatmári Tiborné, Dunavarsány; Makovényi Józsefné,
Szany; Patkás Márton, Kaposvár; Csöndör József, Pusztakovács; Földvári
Péterné, Diósd; Bencze Istvánné, Dunakeszi; Tóth Szabolcsné, Recsk;
Erhardt Károly, Enying; Horváth Árpádné, Csákánydoroszló; Vaskó Tivadar,
Bagod; dr. Adorjáni Ferenc, Budakeszi; Mezei Veronika, Csörötnek; Krajcsné
Lestár Zsuzsanna, Csabacsúd; Szalai András, Sopron; Varga Tibor, Regöly;
Takarné Tömöri Éva, Hosszúpályi; Szentpéteri Enikő, Budapest.
Gratulálunk a nyerteseknek!

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre
a Kertbarát Magazinra
2018. január 27.
és március 23.
között és nyerjen!

Első 25 előfizetőnk az
Oázis Kertészet 2000 Ft értékű
vásárlási utalványát kapja,
ami az ország bármelyik
Oázis Áruházában
levásárolható.

www.oazishu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hirdlapkézbesítőknél,
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es
telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
Kérjük olvashatóan töltsse ki, s küldje a Magyar Posta Zrt. Levél
Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3870 Ft

Név: _____
Cím: _____
Kelt: _____ év _____ hó _____ nap
aláírás _____

**INNOVATÍV ÉS
EGYEDÜLÁLLÓ
KUTYAÉLEDELEK**

**ROVARFEHÉRJE
RIZZSEL**

**ROVARFEHÉRJE
BORSÓVAL ÉS
BURGONYÁVAL**

**GABONAMENTES
VEGETÁRIÁNUS**

VEGETÁRIÁNUS

www.intermix.hu

AZ ÉV VADVIRÁGA

Kiegyenlített küzdelemben a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) nyerte el az Év Vadvirága 2018-as címet. A szava-

zás során végig tartotta első helyét a szintén rengeteg szavazatot kapott fehér tündérrózsa (35%) és az apró nőszirmos (29%) előtt.

A kornistárnics Európa nagy részén jelen van, areája egészen Szibériáig húzódik. Élőhelyeinek kiszáradása és átalakulása miatt azonban mindenütt visszaszorul, emiatt védett többek között Lengyelországban, Olaszországban, Romániában és Svájcban is. Németországban már 1980-ban az év vadvirágává választották. Hazánkban 1982 óta védett, természetvédelmi értéke tízezer forint.

Nálunk a hegy- és dombvidékeken, valamint az alföldeken is szórványos, hiányzik a Tiszántúl és a Dél-Dunántúl nagy részéről. Kiszáradó lápréteken, hegyi és mocsárréteken fordul elő. Az utóbbi 50 évben számos korábbi lelőhelyéről – többnyire élőhelyének megszűnése vagy átalakulása (kiszáradása, cserjésedése) miatt – eltűnt. Tompa csúcsú levelei szálasak, csak az alsók szélesebbek, ezért virágtalan állapotban hajtásai beleolvadnak a

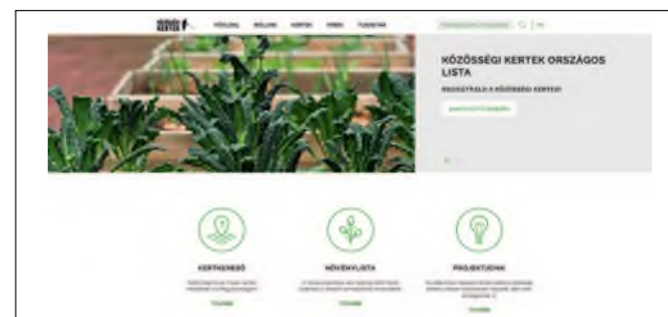
környező gyepebe. A virágzó kornistárnics azonban messziről felhívja magára a figyelmet akár 5 cm-t is elérő, sötét égszínkék virágaival. Júliustól szeptemberig nyílik, de egyes virágzó példányaival októberben, sőt akár november elején is találkozhatunk. Népi elnevezései között ismert a tüdőtárnics vagy tüdőfű és a rettegőfű is. A rokon sárga tárnics (*Gentiana lutea*) régtől is-

mert gyógynövény, gyökerét serkentő és étvágygerjesztő hatása miatt gyűjtötték. A kornistárnicsot pedig egykor tüdőbaj gyógyítására is használták. A kornistárnics a kizárólagos tápnövénye a szürkés hangyaboglárka nevű lepkének, amely a tárnics virágszárára petézik, kikelő hernyója pedig vöröshangyák fészkebe költözik, ahol a hangyák etetik. Különleges életmódja miatt igen ritka faj.

ORSZÁGOS LISTA A KÖZÖSSÉGI KERTEKRŐL

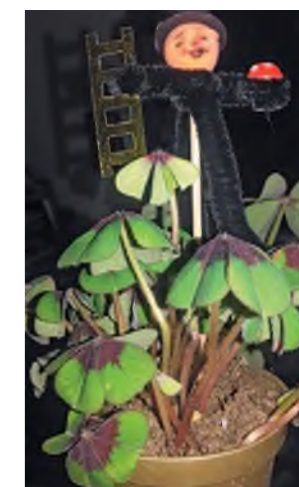
Az ország összes közösségi alapon működtetett kertjéről mindenki számára hozzáférhető és átfogó adatbázis létrehozásán munkálkodnak az ügy iránt elkötelezett szervezők. Közös érdekünk, hogy minden kert szerepeljen az országos listán a közösségi kertek honlapján.

A már feltöltött kertek esetében számítanak az adategyeztetésre, valamint ha hiányosak a megjelent információk, akkor az adatok pótlására. Új kertek regisztrációjához a kozossegikertek.hu oldalról tölthető le az űrlap. Adatjavítás esetében a kertadat@kek.org.hu email-címre várják a részleteket.

Horváth Lilianna olvasónk szilveszter táján kapott cserepes négylevelű lóheréről küldött képet. Arra kíváncsi, hogyan nevelje a növényt. A négylevelű lóhere, helyesebben mondva négylevelű madárszék (Oxalis tetraphylla) Mexikóból származó, alacsony termetű gumós növény, négylevelű lóherére emlékeztető levelei miatt előszeretettel ajándékozzák szerencsehozóként.

Élénkzöld levelei közepükön bíborlila mintával foltozottak. Rózsaszín árnyalatú virágai a lombzat fölött nyílnak. Könnyen tartható növény, nem igényel sok gondozást. Napos, félárnyékos helyet válasszunk neki. Jó szárazságtűrő, kedveli a homokos talajt. Fagyérzékeny. Enyhébb teleket védett helyen, takarással a szabadban is átvészelteti, de érdemesebb ősszel főlészdeni, és hűvös helyen teletelni.

Fizessen elő most!

Kerti Kalendárium - A legnagyobb példányszámú kertészkedéssel foglalkozó szaklap!

Megrendelőlap

Megrendelem a **Kerti Kalendárium** című lapot ..... példányban az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Megrendelő címe: .....

Számlázási név: .....

Számlázási cím: .....

Időtartam: 1 évre 3 900 Ft
 1/2 évre 1 950 Ft

Fizetés módja: csekk
 átutalás

.....
aláírás

A lap megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre, vagy a hírportálunkon a <http://magyarmezogazdasag.hu/lapcsoport> weboldalon, valamint előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, a www.posta.hu WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, és telefonon 06-1-767-8262 számon. A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtésekor, feldolgozásakor a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

Rejtvény

Ritka gombafaj lett a 2018-as év gombája. A bükk- és tölgyerdőkben az idősebb fák sebén, kidőlt törzseken növekedő élősködő 2005 óta védett, gyűjtése tilos. Ehető gomba, a gyógyászatban széles körben alkalmazzák. A fehér pulikutyára vagy korallra hasonlító gombát számos névvel illetik: majomfejgomba, oroszlánsörény-gomba. A betűsorból a CSIPERKE, a PÖFETEG és a GALÓCA szó betűit kihúzza olvashatóvá válik a 2018-as év gombájának neve.

**C G S P S I P Ü E N R Ö A G O F E L K
M Ó E T E B C A G A**

A helyes megfejtést beküldők között **egy nyertes részére** könyvet sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2018. március 15.

A Kertbarát Magazin november–decemberi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Csákvári Györgyné vajtai olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, eröművek, repülőterek stb.

Forel Elektronikai Kft., 2000 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 318 673, e-mail: spuri@spuri.hu

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: [Algeier Wendy, algeierwendy@kerteszetesszoleszet.hu](mailto:AlgeierWendy@kerteszetesszoleszet.hu).

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma március 23-án jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285
E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Tel.: 06-1-470-0411, fax: 06-1-470-0410
E-mail: info@magyarmezogazdasag.hu, web: www.magyarmezogazdasag.hu

Rágcsálóriasztók
Szabaduljon meg hivatlan vendégeitől!

- egér, patkány
- nyest, görény
- kullancs, bolha
- galamb, seregély
- vakond
- pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya,
Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
e-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu

1	...	MIRR-MESEHŐS KANDÚR GYŐZELEM BIZ	PÁLYA-KEZDŐI	SZÁRAZ-SÁGTÓL TOPÓRÓDOTT	AZ ÚT JELE	DUNÁN-TULI FOLYÓ ÉS MEGYE	BAUD, ROVIDEN	TÖLGY, ANGOLUL	FÜLSÉRTŐ (ZENEBONA)
2	MEG- FEJTÉS, 1								R
3	MEGSÜRÜ-SÓDOTT MEZ JELZŐJE					KELTEZÉS-TŐL SZÁMÍTVA IROSZER MÉRKA			
4	RITKA NEMETÜL		TEHERAUTÓ MÉRKA KIS-GYERMEK, NEPESSEN			KÖZEP-EURÓPA KUPRA AZ ELSŐ LEPPÉS			
5	RÓMAI 49	7	KÖVÉR HAS LOGARIT-MUS, RÓV					LOCO CÍTATO, RÓVIDEN GABONA-FELE	
6	HÁZI FELADAT, RÓVIDEN	TÖRPE-BÖLYGŐ MEG- FEJTÉS, 2				MÁRVÁNY MINTÁZATU FÜRGE LABU			
7			NÖVENYNT NEMESIT PINT BURGUNDIA SZÓLÓJE			GYULA, RÓV, BEA, NEPÁL-ENEKES			4
7	ASSZONY-ROKON RAGAD				HARAP A HAL VISSZAÉRI				10
8	MENYÉT-FELE ÁLLAT	SZÁMÍTÓ-GÉPES LEVEL	TRAVEN, NEMET IRO ALNEVE	FIATAL BAROMFI	... ROMEO, AUTO-MÉRKA	PÁRA, EGYNEMŰ HANGZÓI	TECHNIKAI KIÜTES, RÓVIDEN DECI JELE	BALETT FIGURA JÖVENDŐ-BELI	
9				REKESZ, FIKK, NÉP, BARÁZDA-BILLEGETŐ				A BÚZA NEPES NEVE CSAKHOGY	
10	SZÍVSEBEN MESELO EMBER				IZZE... APRÓRA SZERZETES REND			ITTRUM, KEN VEGYJELE ISTÁLLÓ	
10	BECÉZETT FERFINÉV			MAX, MEL, GIBSON FILM-SZEREPÉ, SPORTÁG		VÓDÓR, TÁJSZÓ ANTIK RÓ-MAI PENZ		PÉNZZE ELADÓ AZON NYOMBAN	18
10	SZENT ISTVÁN KIRÁLY FIA	8		HALEVŐ EMLŐS GARÁZDA SEREG		DUPLÁN, PESZTRA AZ ERŐ JELE		DÜBÖRGŐ ZAJ TUKOR-FORDÍTÁS (KALKI)	
11	HÁZIKÓ		VASPÁLYA			VILÁGÍTÓ JELZŐ-LÖVEDEK			O
12	NAGY FÜLES-BAGOLY	ELLENŐR MEG- FEJTÉS, 4				„Hó, hó, friss hó, angyalváró, gyöngyven hulló gyöngyvirág-hó, ...”	KÖZÖS-SÉGBE TARTOZIK	KELETI TÁBLA-JÁTEK BACSIKA	SÁFRÁNY
12			HATÁRFALU SOPRON MELLETT PORSÉNES				THOMAS EDISON, FELTÁLA-LÓ V.	GÉPKOCSI RÓVIDEN TANINTE-ZET, REG.	
13	HOFF-MANN, NEMET IRO NEVBETŰI		ÉRTEKBEN CSÖKKEN NYEREG-BEN VAN!		ÖLEL, PÁ-RATLANJAI KENYÉR VEGE		BALATON-FELVIDÉKI MEDENCE	KERET KERETE!	GABONA-KERESZT
14	GRAMM, RÓVIDEN ERŐTLEN	MEG- FEJTÉS, 3	NÉZET, FELFOGÁS					NYIREGY-HÁZA RÉSZE LUSHAZ, EGYNEMŰI	SORVÉGI VÍZI JÁRMŰ
15	FOGADÁ-SÁRA			VÁRJON CSAKI ELŐTAG: HÁROM	ATOMI TÖMEGEGY-SÉG, RÓV. ZÖLDFÜLŰ		JÓL MEGPIRIT NEMET LÉTIGE		CSÁSZARI ÉS KIRÁLYI FELSŐ VÉGTAG
16	KÁVEI		TRÓPUSI GYÖKÉR-ZÖLDSEB BIZONYÍTÉK		VEGYI CSOPORT HIBÁZTAT		ZÁSZÓ-FELVONÁS! KI, OROSZUL		POCSOLYA, SÁR, TAL. HOLTVER-SÉNY, RÓV.
17	SAJTFELE		RÉSZE VAN VALAMIBEN SZELLEEM, KISÉRTET					TŐ JELZŐJE ERD CENTRUM	13
16				BECEZETT FERFINÉV HERELT KOS					
16	CSIK AZ ÁLLAT NYAKÁN			A FÜL EGYIK CSONTJA REMEK BE-FEJZÉSI!			SZEMÉLYES NEVÁS ERŐPRÓBA RÉSZEI		AZ ILLETŐ ARANY JÁNOS NEVJELE
18			PAPRIKA-NAK IS VAN KÉRDŐ-SZÓCSKA			ENERGIA-HORDOZÓ NITROGEN VEGYJELE			
12	ELNÖK, RÓVIDEN	G							E

November–decemberi számunk megfejtése: Weöres Sándor: Újévi jókívánságok „Tavasra sok rigófütyöt, / hívórág harangját, / őszre fehér új kenyeret, / diót, szőlőt, almát.”

A felajánlott könyveket Czeinerne dr. Bükki Mária székesfehérvári; Képes Anna nyíregyházi; Mirel Mirjam Magdaléna berceli rejtvényfejtőinknek postázzuk.

Kevésbé ismert, pedig nagyon mutatós növény a kőrisfagyal (Fontanesia). Az olajfafélék családjába tartozó nemzetségbe csupán egyetlen faj, a kis-ázsiai kőrisfagyal (F. phillyreoides) és annak alfaja, a kínai kőrisfagyal (F. phillyreoides subsp. fortunei) tartozik, a Budai Arborétumban is megcsodálhatjuk őket.

TAVASSZAL

A kőrisfagyalok a szélsőségek kivételével mindenütt jól fejlődnek, jól elviselik a hazai környezeti viszonyokat. Ügyeljünk arra, hogy túlságosan nedves helyre ne kerüljenek. Napos vagy félárnyékos fekvésben magányosan vagy csoportosan, de sövényként is telepíthetők, nyírott vagy nyíratlan formában is. Idősebb korukban ágaik kissé szét-hajlanak, ritkásabbá és törékenyebbé válnak, ilyenkor ifjító metszésre van szükség. A radikálisabb visszavágást is tűrik.

Tavaszi magvetéssel szaporíthatók. Tavasszal, a kerti talajjal megtöltött cserepek, szaporítótálcák felületére szórjuk a magokat, majd legföljebb egy centiméter vastagon takarjuk a közeggel. Alaposan öntözzük be és ne engedjük kiszáradni. A csírázást követően a magcsemeték kezdeti növekedése kissé lassú. A fiatal növényeket az első néhány télen lomb- vagy forgácstakarással védjük a hidegtől.

A KÍNAI kőrisfagyal

MAGOT KÜLDÜNK

A nemzetséget az Észak-Afrikát beutazó híres francia botanikusról, *René Louiche Desfontaines*-ről (1750–1833) nevezték el. Algéria és Tunézia vidékeinek egyik úttörő felfedezőjeként számos növényt és állatot gyűjtött, utazásai nyomán megírta a Flora Atlanticát.

A kőrisfagyalok lombhullató cserjék, megjelenésük a közönséges fagyalra (*Ligustrum vulgare*) emlékeztet, innen származik magyar elnevezésük is.

Gyors növekedésű, terebélyes hajtásrendszerükön a levelek a családra jellemző módon, keresztben átellenesen állnak. A kis-ázsiai kőrisfagyal (*F. phillyreoides*) hazája Szicília, Törökország, Szíria. Sűrűn ágas bokra 1,5-2,5 méter magasra nő, hajtásai négyélűek. Hosszúak, kihagyott csúcsú levelei szélesen lándzsásak, 2-7 cm hosszúak, a szélük finoman vagy kissé érdesen fűrészes, a levelek színe matt zöld. A levelei az olajfagyalok (*Phillyrea* nemzetség) leveleihez hasonlítanak, innen kapta a cserje a fajnevet, faji jelzőjét. Lombzatának értéke, hogy késő őszi zölden díszlik a cserjén.

Látványos a májusi virágzása: a zöldesfehér, kellemesen illatos, apró virágok a hajtások végén rövid fürtökbe vagy bugákba rendeződnek. Virágosan nagyon emlékeztet a fagyalokra. Közeleli rokonágban állnak, hiszen a fagyalok és a kőrisek is az olajfafélék családjának tagjai.

A Kína keleti vidékein honos alfaj, a kínai kőrisfagyal (*F. phillyreoides subsp. fortunei*) nagyon hasonló az alapfajhoz, de annál valamivel nagyobbra nő, öt méteres is lehet. Levelei is eltérőek, mivel épszélűek, alakjuk lándzsás, ékválú, hosszúságuk 3-7 cm. A levelek színi oldala élénk, csillogó zöld. Ugyancsak májusban, dúsan nyíló, illatos virágai nagyon szépek, fehérek vagy zöldesfehérek. Termései az alapfajhoz hasonlóak.

A kínai kőrisfagyal még az alapfajnál is edzettebb, mutatósabb, a mostaninál jóval nagyobb figyelmet érdemelne.

Sütöriné Diószegi Magdolna

A magkérő leveleket a SZIE KETK Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 120 forinttal fölbélyegzett válaszborítékra írják rá: „Magot küldünk”.

Nézelődtél már webshopunkban? Szezon-
álls slágertermékek, kerti szerszámok és
gépek, növényápolási- és ültetési kellékek,
exkluzív növénytartók és lakásdekorációs
kiegészítők széles választékát találs az or-
szág legnagyobb kertészeti üzletláncának
kínálatában: webshop.oazis.hu

Kövess minket a Facebook-on:
facebook.com/Oazis.Kerteszeti

Szezon előtti faiskolai akció

30-70% kedvezmény egész februárban!

Szezon előtti faiskolai akciónk keretében 2018. februárjában akár
30-70% kedvezménnyel* vásárolhatsz az Oázis Kertészetben!
Ne várd a tavaszt, most rendezd be álmaid kertjét akár féláron!
Tavaszcsoport tipppek és trendek: www.oazis.hu

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kuponja

www.oazis.hu

A kupon 2017. január 26. és február 28.
között összesen áruházunkban felhasználha-
tó, leaórásként 5000 Ft értékű vásárlás ese-
tén 4000 Ft-os lelti. Figyelme! A kupon más
akcióval nem vonható össze, akciók árát
termékre nem vonható be. Vétárlásnként
egy darab kupon használható fel.

Kertészeti áruházaink szerte az országban:

Ajka Ipari Park, Északkeleti szektor, Budakeszi Szőlőskert Ipari Park
(a Tesconál); Budapest - Pasarét Zilah u. 6; Budapest - Kőbánya
Kőbányai út 47; Budapest - Rákosszentmihály Szlovák út 15,
Budapest - Soroksár, Helsinki út 80; Cegléd Külső-Jászberényi
út 2; Csopak Mini*, Kossuth L. u. 15; Debrecen Balmazújvárosi
út, a Mömax és a Metro között; Diósd Diófasor u. 19. (Az
Intersparnál); Hajdúnánás Mini* Szabadság u. 50; Jászberény
Nagykátai út 17; Kecskemét Budai út, a Tesco előtt; Keszthely
Simmelweis u. 2; Mohács Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút
32. km, Nyiregyháza Korányi Frigyes út 204; Szeged Álköny útca
3; Székesfehérvár Holland fasor 1; Szolnok - Szajol 4-es főút
108. km, Tatabánya Erdész u. 39. (A Dózsakertben)
NYITÁS 2018. MÁRCIUS: Törökbálint Torbágv u. 4; (az Auchannál)